AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search
http://ageconsearch.umn.edu
aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

TARTALOM

Összefoglalás 1
Előszó 4

1. A Mátrai Borvidék 4

2. A szőlőtermelés főbb adatai 5

3. A Mátrai Borvidék modernizációjának stratégiája 6
A vezérbor formálása 6
Pinceszövetkezetek létrehozása 9
Növényvédelmi és meteorológiai előrejelző rendszer 9
A marketing 10

4. A Mátrai Borvidék jellemző adatai 2002-ben 10
A Mátrai Borvidék összes és termő szőlőterülete 11
Üzemméret, parcellák, szőlőtermesztéssel foglalkozók 13
A szőlőfajták területi megoszlása 15
A szőlőterület művelési mód és életkor szerinti megoszlása 15
Az utóbbi évek szőlőtermése és a saját fogyasztás aránya 21
A szőlő felvásárlási árainak alakulása 25
A szőlőtermelő által értékesített szőlő 29
Borászati kapacitások 33
Szőlőszaporító anyag 35
A hegyközségi vezetés humán adottságai és az irodák felszereltsége 36
Marketing aspektusok, javaslatok, vélemények 39
A beruházások fontosság szerinti rangsora 45

5. A Mátrai Borvidék modernizációjának célja 47

6. A Mátrai Borvidék modernizációjának hatása az agrárpiaci vertikumra 49

7. A Mátrai Borvidék modernizációjának gazdasági hatásai 49

8. A Mátrai Borvidék modernizációjának számszerűsíthető eredményei 49

9. A Mátrai Borvidék modernizációjának hatóterülete 50

10. A Mátrai Borvidék modernizációjának kockázati tényezői és azok kezelése 50

11. A partnerek és együttműködési felületek 51

A témakörben publikált írások jegyzéke 53

Summary 54

Contents 57

A MÁTRAI BORVIDÉK SZŐLŐ-BOR VERTIKUMÁNAK FEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

MAGDA SÁNDOR dr. – GERGELY SÁNDOR dr.

ÖSSZEFOGLALÁS

A Mátra déli lejtőin található Magyarország legnagyobb kiterjedésű domb- és hegyvidéki borvidéke, a Mátrai Borvidék. A 22 heves megyei településen kívül a borvidékhez tartozik Pest megyéből Vác, Mogyoród, Rákosliget-Királydomb és Rózsahegy-Báróhegy, Nógrád megyéből pedig Pásztó. A hegyközségi tanács 2002-ben a beérkezett információk alapján 13 428 fő regisztrált taggal működött. A Mátrai Borvidék földrajzi, éghajlati és talajadottságai kiváló lehetőséget nyújtanak a fehérbor-, vörösbor- és csemegeszőlőfajták termesztésére. A Mátrai Borvidék szőlőterülete 8052 hektár, amely az ország szőlőterületének 8,7%-a. Magyarországon 2002-ben az összes leszüretelt szőlő mennyisége 501 499 tonna, a Mátrai Borvidéken, pedig 49 739 tonna, ami 9,9%-os részarányt jelent. Magyarországon az egy gazdálkodóra jutó átlagos szőlőterület 0,32 hektár, a Mátrai borvidéken egy termelőre 0,66 ha jut. Ezzel együtt a Mátrai borvidéket a tulajdoni elaprózottság, a nagy agrotechnikai, szaktudásbeli, szőlő-feldolgozási, borminőségi, piacismereti különbség és a vezérbor hiánya jellemzi. A néhány nagyobb feldolgozó mellett még nem alakultak ki a kiváló minőséget előállító kisebb termelők jelentősebb csoportjai, melynek fő oka az összefogás hiánya, az erők egyesítésének elmaradása, az elégtelen tőkeellátottság és a piacismeret hiányos volta. Rontja a termelők jövedelmi pozícióját az, hogy mindhárom vizsgált évben 74% feletti a termelő által fel nem dolgozott borszőlőként értékesített arány. A legmagasabb pedig 2002-ben volt, amikor is ez 82,7%-ra növekedett.

A 25 hegyközségből háromban termeltek szőlő-szaporítóanyagot 2002-ben, nevezetesen az Abasári, a Nagyrédei és a Rózsaszentmárton-Apci Hegyközségben. Abasár szőlő-szaporítóanyagtermelésre szakosodott, hiszen itt 56 oltványtermelő közel 100 hektár területen évente mintegy 10 millió oltványt állít elő. A másik két hegyközségben 1-1 termelő foglalkozik szaporítóanyag termeléssel 4 ha, illetve 1 ha-on.

A hegyközségi működést alapvetően meghatározzák az elnökök és a hegybírók. A 23 hegyközségi elnök közül 17 rendelkezik felsőfokú végzettséggel, amely legtöbbjüknél agrárjellegű. A 23 hegybíró közül 16 szerzett felsőfokú képesítést. A hegyközségi irodák felszereltségének vizsgálata során megállapítottuk, hogy mind a 25 hegyközség rendelkezik számítógéppel, ami örvendetes, de sajnálatos, hogy mindössze kettőnek van internet hozzáférése. Ezt a hátrányt mielőbb meg kellene szüntetni.

A Mátrai Borvidék modernizációját megalapozó kutatásainkban abból indultunk ki, hogy minden stratégiai tényezőt befolyásoló lépés előtt meg kell ismernünk az érintett termelők véleményét. A termelők átérzik a közös marketing fon-

tosságát, amit mi sem bizonyít jobban, minthogy minden választ adó hegyközségi vezetés igent mondott annak szükségességére.

Felmértük azt is, hogy vajon melyik hegyközségnek milyen vezérbor elképzelése van. A 22 választ adó közül 14-en szavaztak a Szürkebarátra, 4-en az Olasz rizlingre. A borvidék hagyományaival összhangban túlnyomó többség fehérbort képzel el vezérbornak, hiszen mindössze egyetlen vörösbor kapott egy szavazatot. Kutatómunkára alapozva szükséges meghatározni a vezérbor fajtabeli, termesztés technológiai, borkészítés-technológiai és csomagolási jellemzőit.

Vizsgálatainkban megállapítottuk, hogy az egyes hegyközségekben az átlagosnál több a rendezvények és az építészeti látnivalók száma. Ahhoz azonban, hogy ezek a turisztikai adottságok a mainál több bevételt hozzanak a hegyközségekben élőknek, szükség van, az ezzel kapcsolatos marketing jobb összehangolására, az időpontok és programok egyeztetésére, valamint a borvidéki jelleg határozottabb érvényesítésére. Ennek a munkának is koordinátorai lehetnek a pinceszövetkezetek, illetve a későbbiek során a létrejövő Mátra Borkereskedőház.

Felmértük, hogy az egyes hegyközségek milyen fontossági sorrendet állítanak fel a beruházások tekintetében. Az első helyre a szőlőtelepítést teszik az érintettek, ami nyilvánvalóan összefügg az ültetvények életkorának bemutatásakor tett megállapításainkkal, miszerint az utóbbi 15-20 évben ezen a téren jelentős a lemaradás. A második helyre az új szőlőfeldolgozó került, míg a harmadikra új bortároló létesítése.

A Mátrai Borvidék modernizációjának célja, hogy a helyi ökológiai adottságokat kihasználva, korszerű technológiával, garantált eredetre alapozott, minőségi termék előállítása váljon lehetővé, és megvalósuljon ennek professzionális forgalmazása, beleértve új célpiacok meghódítását hatékony marketing tevékenység segítségével.

A Mátrai Borvidék modernizációjának végső célja a termelők jövedelmének növelése, életminőségének javítása a versenyképes bortermeléssel. Meg kell találni azt a minőségi bort, amely betöltheti a borvidék vezérborának szerepét, és ami a Mátrai Borvidék megjelenítője lehet (Mátrai Szürekbarát?). A vezérbor kialakítás folyamatát részleteiben megszervező projektnek nyilvánosnak kell lennie, amelynek során a borvidék termelői, a helyi lakosság, a hazai és külföldi célpiaci fogyasztók véleményét, elvárásait, preferenciáit is meg kell ismerni.

A hiányzó infrastruktúra elemek pótlása is szükséges, amelynek a közlekedési feltételek javítása mellett környezetvédelmi aspektusai is vannak (központi permetlé víznyerő és növényvédőszer maradékgyűjtő-, kezelő helyek).

A termelői érdekeket szolgáló szaktanácsadás megszervezése is elodázhatatlan, amely nem az input szállító kereskedelmi cégek üzleti szempontjai alapján szaktanácsolja a szőlősgazdákat, termelőket, hanem kizárólag és kifejezetten a szőlősgazdák, termelők érdekeinek megfelelően, és a végtermék iránti piaci igényből kiindulva.

Megvalósításra vár továbbá a piac vezérelt fajtapolitika és az ezt érvényre juttató korszerű, csoportos, gazdaságos méretű szőlőültetvény-létesítése, majd ahol erre lehetőség van ott a borvidéki agrotechnikai feltételei, standardjai.

Szükséges egy térségi növényvédelmi előjelző rendszer kidolgozása, amely meteorológiai előrejelzésen alapul, és információt szolgáltat a szőlősgazdáknak a

várható növénybetegségekről és kártevőkről javaslattétellel, a védekezés konkrét módjára és idejére.

Az volna a szőlőtermelők számára a kívánatos, ha saját maguk dolgoznák fel szőlőjüket. Azonban ezt a birtok-elaprózottság miatt nem lehetséges a kor színvonalán megvalósítani, ezért a pinceszövetkezeti feldolgozás-tárolás a járható út. Ezért célszerű létrehozni legalább három termelői tulajdonú pinceszövetkezetet, amelyek egyenként mintegy 30 ezer hektoliter kapacitású, modern szőlő feldolgozó, borpalackozó és késztermék tárolót működtetnek. Ezek lehetővé teszik a fajlagos jövedelem növelését és növelik a piaci biztonságot. Ezeknek a korszerűsített, illetve új kapacitásoknak meg kell felelniük az EU előírásainak mind a technológia, mind a méret szempontjából. Ennek során újjá kell éleszteni azokat a volt nagyüzemi szőlőfeldolgozó és borászati kapacitásokat, amelyek erre alkalmasak.

Internet alapú beszerzési és részben értékesítési rendszer bevezetését javasoljuk, melynek segítségével szervezett és hatékony logisztikai rendszer jön létre.

Mielőbb szükséges létrehozni és a termelők javára hatékonyan működtetni a termelői tulajdonú Mátra Bor Kereskedőházat, melynek feladata többek között a hatékony, folyamatos marketing összehangolása.

Kívánatos, hogy a borturizmus rendszerében érvényesüljenek a munkamegosztás, a specializáció előnyei, és ki legyen küszöbölve a belső konkurencia hatékonyságrontó hatása. A fentiek magas színvonalú megvalósításával olyan termelési-szolgáltatási-kereskedelmi előnyök birtokába juthatnak a szőlősgazdák, amelyek jelentősen csökkentik kiszolgáltatottságukat, növelik versenyképességüket, javítják tevékenységük jövedelmezőségét.

Munkánkban a továbbiakban kifejtjük a Mátrai Borvidék modernizációjának hatását az agrárpiaci vertikumra; bemutatjuk a Mátrai Borvidék modernizációjának gazdasági hatásait; kalkulációt közlünk a Mátrai Borvidék modernizációjának számszerűsíthető eredményeiről; meghatározzuk a Mátrai Borvidék modernizációjának hatóterületét; bemutatjuk a Mátrai Borvidék modernizációjának kockázati tényezőit és azok kezelését, valamint a modernizációban érdekelt és bevonható partnereket, valamint a közöttük kialakítható együttműködési felületeket.

ELŐSZÓ

Munkánk célja a legnagyobb területű hegyvidéki termőhelyű Mátrai Borvidék jelenlegi helyzetének részletes feltárása, elemzése, a stratégiai aspektusok bemutatása. Bízunk abban, hogy tanulmányunk munkaanyagként is szolgál a hasonló kutatások számára.

A tanulmány megalapozásához kérdőíves felmérést végeztünk a Mátrai Borvidék hegyközségei körében. Információkat kértünk a hegyközségi vezetőktől az adott hegyközség jellemzőiről, és kikértük véleményüket a borvidék jelenlegi helyzetéről, fejlesztésének lehetőségeiről is.

A felmérés célja volt továbbá a hiányzó infrastrukturális elemek, köztük a hiányzó szőlőfeldolgozó, -tároló, borpalackozó kapacitások kvalitatív és kvantitatív jellemzőinek behatárolása, létrehozásuk feltételei; a termelői érdekű szaktanácsadás helyzete, korszerűsítésének feltételei; a térségi meteorológiai és növényvédelmi előrejelző rendszer kialakításának feltételei, hatása a gazdaságosságra és a környezetvédelemre.

Vizsgáltuk a piacvezérelt fajtapolitika karakterét, feltételeit, a hiányzó vezérbor(ok) kialakításának aspektusait, a velük kapcsolatos marketing jellegzetességeit, a versenyképes méretű pinceszövetkezetek létrehozását, az internet alapú termelői-vevői beszerzés és értékesítés rendszerét és a Mátrai Bor Kereskedőház által összehangolt marketing hatékony megvalósítását.

Köszönetünket fejezzük ki a Mátrai Hegyközségi Tanácsnak, valamint a borvidék hegyközségi vezetőinek, borászatok vezető munkatársainak a tanulmány elkészítéséhez nyújtott adatszolgáltatásban és konzultációs lehetőségekben megnyilvánult segítségéért.

1. A MÁTRAI BORVIDÉK

A Mátra déli oldalán húzódó déli lejtőkön található legnagyobb kiterjedésű domb- és hegyvidéki borvidékünk, a Mátrai Borvidék. A 22 heves megyei települést magába foglaló borvidékhez tartozik Pest megyéből Vác, Mogyoród, Rákosliget-Királydomb és Rózsahegy-Báróhegy, Nógrád megyéből, pedig Pásztó. A hegyközségi tanács 2002-ben a beérkezett információk alapján 13428 fő regisztrált taggal működött. A Mátrai Borvidék földrajzi, éghajlati és talajadottságai kiváló lehetőséget nyújtanak a fehérbor-, vörösbor- és csemegeszőlőfajták termesztésére. A Mátrai Borvidék szőlőterülete 8052 hektár, a szőlőkataszterben szereplő terület 22000 hektár. A Kunsági Borvidék után ez a borvidék a legnagyobb területű hazai borvidék, ami egyszersmind azt is jelenti, hogy a hegyvidékiek közül a legnagyobb.

1. ábra

A Mátrai Borvidék Heves megyei területe

2. A SZŐLŐTERMELÉS FŐBB ADATAI

Magyarországon 2002-ben a szőlővel betelepített terület a KSH adatai alapján 92842 ha, ennek 22,6%-a, azaz 20 958 ha Észak-Magyarországon található, és ezen belül a Mátrai Borvidék területe 8052 ha, az országos terület 8,7%-a. (Megjegyzés: az Észak-Magyarországi Régióban található a Mátrai Borvidék, az Egri Borvidék, a Bükkaljai Borvidék és a Tokaji Borvidék is.)

Magyarországon 2002-ben az összes leszüretelt szőlő mennyisége 501 499 tonna (38 %-kal kevesebb az előző évinél), ebből étkezési célra 23 207 tonnát 4,6%-ot használtak fel. Az észak-magyarországi régióban az összes termésmennyiség 126 248 tonna 2002-ben, ebből étkezési célra 3299 tonna került felhasználásra, ami 2,6%-os részarányt jelent. A Mátrai borvidéken, pedig 2002-ben 49 739 tonna szőlőt szüreteltek, és ebből 1469 tonna volt az étkezési célú, ami kereken 2%-os részaránynak felel meg.

Magyarországon az egy gazdálkodóra jutó átlagos szőlőterület 0,32 hektár, az észak-magyarországi régióban ez 0,66 hektár, viszont a méret alatti területeknél a 0,25 ha-t sem éri el.

Az Észak-Magyarországi Régióban Heves megyében a legnagyobb az átlagos szőlőterület, 1,44 ha, amely Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a 0,25 ha-t, illetve Nógrádban a 0,17 ha-t sem éri el. A Mátrai Borvidéken egy termelő átlagosan 0,66 ha szőlőn gazdálkodik, amely kétszerese az országos átlagnak. A 13 428 termelőből legtöbben (77%) 0,15-1 hektárnyi szőlőterülettel rendelkeznek.

1. táblázat

A szőlőtermelés 2002. évi főbb adatai

Területi egység	Szőlőterület (ha)			Termésmennyiség (tonna)			Termés-átlag (kg/ha)	Borter-melés (hl)
	Összes	Termő	Arány (%)	Összes	Termő-területen	Arány (%)		
Magyarország	92 847	82 846	89,2	501 499	476 160	94,9	5 748	3 332 970
Észak-magyarországi Régió	20 958	19 651	93,8	126 248	117 731	93,3	5 990	847 951
Mátrai Borvidék	8 052	7 439	92,4	49 739	-	-	6 177	348 173

Forrás. KSH és saját kutatás

(Megjegyzés: a Mátrai Borvidék esetében nincsen adatunk a termésmennyiség alakulására a termőterületen, ezért számításainknál az összes 49739 t termésmennyiséget vettük alapul.)

A Mátrai szőlőtermelés jelenleg több megoldást sürgető feszültséggel rendelkezik. A borvidéket a rendkívüli tulajdoni elaprózottság, a nagy agrotechnikai, szaktudásbeli, szőlő-feldolgozási, borminőségi, piacismereti különbség és a vezérbor hiánya jellemzi. A néhány nagyobb feldolgozó mellett még nem alakultak ki a kiváló minőséget előállító kisebb termelők jelentősebb csoportjai, melynek fő oka az összefogás hiánya, az erők egyesítésének elmaradása, az elégtelen tőkeellátottság és a piacismeret hiányos volta.

3. A MÁTRAI BORVIDÉK MODERNIZÁCIÓJÁNAK STRATÉGIÁJA

A Mátrai Borvidék modernizációjának célja, hogy a helyi ökológiai adottságokat kihasználva, korszerű technológiával, garantált eredetre alapozott, minőségi termék előállítása váljon lehetővé, és megvalósuljon ennek professzionális forgalmazása, beleértve új célpiacok meghódítását hatékony marketing tevékenység segítségével.

A modernizációs stratégia céljai közül néhányat részletesebben is ismertetünk a hasonló stratégiák kidolgozásának előmozdítása érdekében.

A vezérbor formálása

Említettük, hogy a Mátraaljának nincsen vezérfajtája, nincsen a borvidékre jellemző tipikus vezérterméke (mint például Eger: Bikavér, Tokaj: Tokaji aszú, Badacsony: Kéknyelű, Somló: Juhfark). Azt gondoljuk, hogy a vezérbor hiányából fakadó marketing hátrányokat nem kell különösebben bemutatni. A vezérbor hiánya miatt a borvidék beazonosítása is nehézkes, s további hátrány, hogy nincs mire felépíteni a termőhely imázsát és a marketinget.

Minden érv amellett szól, hogy noha igen bonyolult a feladat mégis meg kell találni azt a minőségi bort, amely betöltheti a borvidék vezérborának szerepét, és ami a Mátrai Borvidék megjelenítője lehet. A vezérbor megtalálásával, kialakításával kapcsolatos eljárásmód is kutatásunk tárgya. A kialakítással, elfogadással, bevezetéssel kapcsolatos eljárásmódok alapfeltételét a hatékony és folyamatos marketing jelenti. A kialakítás folyamatát részleteiben megszervező projektnek nyilvánosnak kell lennie, amelynek során a borvidék termelői, a helyi lakosság, a hazai és külföldi célpiaci fogyasztók véleményét, elvárásait, preferenciáit is meg kell ismerni.

A Mátrai Borvidéken elsősorban a fehér borszőlőfajtákat részesítik előnyben a termelők, mint a Rizlingszilváni (957 ha), az Ottonel muskotály (544 ha), az Olasz rizling (536 ha), a Chardonnay (483 ha) és a Szürkebarát. Csemegeszőlő-

lők közül nagyobb mennyiségben a Chasselas-t (715 ha) termesztik. A borvidéken termelt kedvelt vörös borszőlő fajták a Kékfrankos, a Kékoportó és a Zweigelt. Érdemes lehet ezen fajták közül kiválasztani a lehetséges vezérbort, azonban az adottságok és a tájhagyomány alapján valószínűsíthető, hogy fehérbor lesz a vezérbor.

Magyarország, így a Mátrai borvidék is, a szőlőtermelés északi határához közel fekszik, szőlőtermelésre csak az úgynevezett szőlőtermelő kataszterbe sorolt területek alkalmasak (többé kevésbe a borvidékek). Az adottságok inkább a bor különlegességek előállítására alkalmasak, azonban borkülönlegesség csak akkor állítható elő, ha a környezeti feltételek, a termesztési mód, a fajta, a borelőállítás és a borkezelés egyaránt optimális.

2. ábra

Borkülönlegesség előállítás és értékesítés feltételei

A különleges minőségű bornak egyedi, eredeti terméknek kell lennie, a megkülönböztethetőség karakterisztikus jegyeivel kell rendelkeznie, ami, - ha erre piaci lehetőség van - akár viszonylag nagy volumenben is, évjáratonként be-

azonosíthatóan, azonos minőségben piacra juttatható. Ahhoz azonban, hogy egy adott bor folyamatosan képviselhesse a borvidéket a piacon, szükséges, hogy minden évben nagy volumenben, azonos minőségben előállítható legyen.

A borkülönlegesség természetéből adódóan mindig kisebb mennyiséget jelent, ezért a jó minőségű tömegbor előállítása is követendő cél. Ez ugyanis szélesebb fogyasztói körben nagyobb mennyiségben értékesíthető szolid nyereséggel és versenyképes áron.

Az egységes piaci megjelenéssel kapcsolatban itt van a magyarországi, és persze ezzel együtt a Mátrai szőlőtermelés másik nagy probléma az elaprózottság. Ha egy jelentős EU üzletlánc minden egysége számára rendelne magyar, minőségi bort (ami a legtöbb esetben egy fajtából, ugyanazon borvidékről és egy évjáratból származó bor), nem tudná senki kielégíteni az igényt. Ha pedig több borvidékről „szedik össze" a bort, akkor az már nem minőségi, csak tájbor, vagyis olcsó tömegbor. Franciaországban mintegy 920 ezer hektár szőlőterület van, nálunk 93 ezer hektár. Franciaországban 10 borvidék van, nálunk a tizedannyi szőlőterületen 22. A Bordeaux-i borvidék 95 ezer hektár, vagyis egyedül ennek a területe is meghaladja a hazai 22 területét. A Loire-borvidék szőlőterülete 60 ezer hektár; és lehetne folytatni a sort. A spanyol borvidékek még nagyobb területet foglalnak egybe. A francia, olasz, ausztrál, dél-afrikai borvidékek területének jelentős részét egy fajta foglalja el. Egy jellegzetes fajta van, mely jellemzi a borvidéket. Mátraalján nincs ilyen, mint már hangsúlyoztuk, ez pedig hátráltatja a hatékony marketing kialakítását; a később jellemzésre kerülő szervezeti hiátusok mellett.

Magyarország évi bor termése a világ bor termésének kb. 1,5 %-a. Nyilvánvaló, hogy ezzel a mennyiséggel nem lehet arra számítani, hogy a legkisebb mértékben is trendkonstruáló, vagy az irányadó trendet alapjaiban befolyásoló szerepünk legyen a világpiacon. A Mátrai különleges minőségű bort csak egy jól felmért, jó marketinggel megcélzott piacon lehet tartósan eladni.

Nem lehetnek illúzióink az orosz piaccal kapcsolatban sem, mert az orosz társadalom felső néhány százaléka olyan gazdag, hogy a tömegbor szállítással devalvált hírnevű magyar bor már nem érdekli. Azonban amint az orosz gazdaság tartós növekedési pályára áll, akkor szóba jöhet, mint a minőségi Mátrai bor jelentős vevője.

A másik külhoni célpiac az öt keleti német tartomány lakossága lehet. A hirtelen jobb módúvá lett 20 millió ember egy részének ugyanis még le nem rombolt illúziója van a magyar borral kapcsolatban. Tudniillik oda már a kilencvenes évek előtt sem lehetett gyenge minőséget szállítani. Hasonló a helyzet Lengyelországban. A skandináv országokban nő a borfogyasztás, de csak kiváló minőséget lehet eladni.

Fel kell számolni azt a piacgazdaságban kezelhetetlen kettősséget, – ami az elmúlt 30 évben gyakorlat volt – hogy itthon ugyanaz a márka más minőséget jelent, mintha az exportra kerülne. Ha itt vesz egy palack valamilyen bort a külföldi, és pár nap múlva otthon ugyanazon címke más bort jelez, akkor megrendül a bizalma a magyar borok iránt. Ezért nemhogy ugyanazt a bort nem veszi meg, hanem a magyar boroktól is idegenkedni fog, mert az élelmiszer boltok polcai tele vannak jobbnál jobb borokkal, sőt, a jó minőségű borokból is túlkínálat van. A Mátrai Borvidék modernizációjának konzekvens megvalósítása során a hazai és export minőség közötti eltérésnek meg kell szűnnie

A jelenlegi támogatások egy része nem jut el a szőlőtermelőhöz. Több más,

terjedelmi korlátok miatt itt nem részletezhető ok mellett ez is szerepet játszik abban, hogy a szőlőtermelő nem tud fajtaváltást, korszerűsítést végrehajtani, netán összefogva korszerű pincészetet létrehozni. Ha ez így folytatódik rövid időn belül nem lesz minőségi árualap. Ez a borászati üzemeket nem érinti hátrányosan, mert az EU nagy mennyiségű, jó minőségű olcsó borfelesleggel rendelkezik. A jelenlegi exporttámogatás- deklarált céljával ellentétben- túlnyomórészt a kereskedők hasznát növeli, a szőlőtermelő ebből alig profitál. Ennek a problémának a kezelését (is) segítené a pinceszövetkezetek és a termelői tulajdonú Bor Kereskedőházak létrehozása, hatékony működése.

Pinceszövetkezetek létrehozása

A jövő útja az egységes arculattal rendelkező borvidékek kialakítása. Ahhoz, hogy a Mátrai Borvidék borai szervezetten jelenjenek meg a hazai és a külföldi piacokon, új szervezeti kereteket is létre kell hozni, melyek hatékony működése a termelők kooperációján és koordinációján, valamint marketingjén alapul. A Mátrai Borvidék modernizációjának alapvető szervezeti feltételei a pinceszövetkezetek és a termelői tulajdonú Bor Kereskedőházak létrehozása, hatékony működése.

Kutatásainkból és a már rendelkezésre álló adatokból kiderült, hogy a szőlőterületek rendkívül elaprózottak, ahol a termelők különböző művelési módokkal, technológiákkal végzik a szőlőtermelést, a pincék állapota, gondozottsága is rendkívüli változatosságot mutat. Ahhoz azonban, hogy a borvidék egységes arculattal, stílussal jelenjen meg, szükség van arra, hogy a termelés, feldolgozás és értékesítés szervezetten, és következetes minőségi kontroll alatt valósuljon meg. Ezért olyan pinceszövetkezeteket lenne érdemes létrehozni, amelyek a termelők önkéntességén, öntevékenységén alapulnak és természetesen kizárólag az ő érdekeiket képviselik.

A pinceszövetkezetek méretével kapcsolatban az alábbi megfontolásokat javasoljuk figyelembe venni:

- A 100000 hl kapacitás feletti, olcsó, vagy közép árkategóriájú piacon a magyar borászat megfelelően képviselt. A Mátrai Borvidéken 100000 hl kapacitás feletti pincészettel rendelkezik a Szőlőskert Rt. és a Danubiana Bt.
- A 30000 hl körüli kapacitású, közepes, vagy magas árú, különleges minőségű bort előállító pincészetekből a már meglévők mellett még legalább háromra volna szükség a Mátrai Borvidéken (is). 30000 hl körüli a Solybor Kft., Euromix Kft., és a Vinum 93 Kft. kapacitása.

Az évi 30000 hl minőségi bor forgalmazására alkalmas pincészet beruházási költsége megközelítőleg az alábbi:

épület-beruházás	150-250 millió Ft
technológia	
- fehérbor esetén	600-800 millió Ft
- vörösbor esetén	900-1200 millió Ft.

Növényvédelmi és meteorológiai előrejelző rendszer

Ma korszerű előrejelzési módszerek alkalmazása nélkül nem lehet hatékony vegyszeres védelmet folytatni. A termelők gazdálkodási biztonságának növelése érdekében hatékony meteorológiai és növényvédelmi előrejelző rendszert szükséges létrehozni, amely információval látja el a szőlősgazdákat. Ilyen rendszerre már láthatunk példákat az országban; többek között a Soproni borvidéken. Az előrejelző rendszerek segítségével megvalósulhat a megfelelő időbeni védekezés a betegségek és kártevők ellen, a környezetet kevésbé terhelve védhetők a növények a károsítóktól. A rendszer a

szőlő fő kórokozóinak (peronoszpóra, lisztharmat, szürkepenész) előrejelzésére szolgálna. A mérőállomások rögzítik a hőmérsékletet, szélerősséget és légnyomást is. Ezekről értesítik a szőlősgazdákat, így növelhető a termelés biztonsága.

A marketing

Az egész modernizációs stratégia alapfeltételét a folyamatos, hatékony marketing jelenti. A piachoz való szüntelen alkalmazkodás nélkül nincsen lehetőség a piaci sikerre, a Mátrai minőségi bort is csak jó marketinggel megcélzott piacon lehet tartósan eladni.

4. A MÁTRAI BORVIDÉK JELLEMZŐ ADATAI 2002-BEN

A következő táblázatok kérdőíves felmérésünk eredményeit mutatják be, melyek tükrözik a Mátrai Borvidék területének és termelőinek adatait.

1. kép

Munkában a szüretelőkombájn a Mátrai Borvidéken

A Mátrai Borvidék összes és termő szőlőterülete

Összefoglalóan elmondható, hogy a 2002. évi adatszolgáltatások alapján a Mátrai Borvidék összes szőlőterülete 8052 ha, ebből termő szőlőterület 7439 ha.

A borvidéknek 13 428 fő regisztrált szőlőtermelője van.

2. táblázat

A Mátrai Borvidék hegyközségeinek szőlőterülete, termelőinek száma (2002)

Sor-szám	Hegyközség	A hegyközség							
		Összes szőlőterülete		Termő szőlőterülete		Termelőinek száma		1 termelőre jutó összes szőlőterület	1 termelőre jutó termő szőlőterület
		ha	%	ha	%	fő	%	ha	ha
1.	Abasári Hk.	442,80	5,50	362,60	4,87	979	7,29	0,45	0,37
2.	Atkári Hk.	416,70	5,17	409,90	5,51	805	5,99	0,52	0,51
3.	Detki Hk.	30,28	0,38	29,77	0,40	80	0,60	0,38	0,37
4.	Domoszlói Hk.	109,70	1,36	100,00	1,34	274	2,04	0,40	0,36
5.	Ecsédi Hk.	465,00	5,77	424,00	5,70	634	4,72	0,73	0,67
6.	Gyöngyöshalászi Hk.	309,00	3,84	298,00	4,01	629	4,68	0,49	0,47
7.	Gyöngyösi Hk.	263,00	3,27	257,00	3,45	719	5,35	0,37	0,36
8.	Gyöngyöspata Hk.	533,97	6,63	509,61	6,85	736	5,48	0,73	0,69
9.	Solymosi Hk.	679,00	8,43	598,00	8,04	720	5,36	0,94	0,83
10.	Gyöngyöstarján Hk.	471,32	5,85	438,01	5,89	781	5,82	0,60	0,56
11.	Halmajugra Hk.	67,00	0,83	67,00	0,90	165	1,23	0,41	0,41
12.	Hatvani Hk.	228,48	2,84	185,25	2,49	345	2,57	0,66	0,54
13.	Karácsondi Hk.	307,21	3,82	298,73	4,02	529	3,94	0,58	0,56
14.	Markazi Hk.	336,00	4,17	300,00	4,03	685	5,10	0,49	0,44
15.	Nagyrédei Hk.	994,00	12,34	919,00	12,35	1 100	8,19	0,90	0,84
16.	Rózsaszentmárton-Apc	70,78	0,88	64,78	0,87	164	1,22	0,43	0,40
17.	Szücsi Hk.	213,50	2,65	203,50	2,74	408	3,04	0,52	0,50
18.	Vécs-Kisnánai Hk.	189,40	2,35	181,50	2,44	417	3,11	0,45	0,44
19.	Visontai Hk.	580,03	7,20	552,12	7,42	1 054	7,85	0,55	0,52
20.	Gyöngyösoroszi Hk.	255,09	3,17	240,45	3,23	614	4,57	0,42	0,39
21.	Rákosliget-Királydombi	96,10	1,19	96,10	1,29	50	0,37	1,92	1,92
22.	Rózsahegyi és Báróhegyi	540,00	6,71	450,00	6,05	1 000	7,45	0,54	0,45
23.	Váci Hk.	112,00	1,39	112,00	1,51	70	0,52	1,60	1,60
24.	Mogyoródi Hk.	182,00	2,26	182,00	2,45	220	1,64	0,83	0,83
25.	Mátraalja Pásztó Hk.	160,00	1,99	160,00	2,15	250	1,86	0,64	0,64
Összesen		**8 052,36**	**100,00**	**7 439,32**	**100,00**	**13 428**	**100,00**	**0,66***	**0,62***

*Súlyozott átlagot számoltunk

A 2. táblázatból kiderül, hogy az összes szőlőterületből 0,66 ha jut átlagosan egy termelőre. Ennek két szélső értéke 1,92 ha a Rákosliget-Királydombi Hegyközségben, és 0,37 ha a Gyöngyösi Hegyközségben.

A termő szőlőterület egy termelőre jutó átlagos területe 0,62 ha, amelynek két szélső értéke 0,36 ha a Gyöngyösi Hegyközség és 1,92 ha az Ecsédi Hegyközség esetében.

Az egy termelőre jutó átlagos szőlőterület az országos adathoz mérten a Mátrai Borvidéken jónak mondható, hiszen 0,66 ha, míg az országos átlag ennek alig haladja meg a felét: 0,32 ha.

Azonban ezzel együtt is meg kell állapítanunk, hogy a Mátrai Borvidéken is kevés az egy tulajdonosra jutó szőlőterület, amely alapvetően nem lenne kedvezőtlen, ha volna lehetőség az egységes agrotechnika alkalmazására, a közös művelésre, illetve a kis területek fajtaszerkezete egységesebb képet mutatna. Éppen ezért további vizsgálatot, kutatást igényel annak megállapítása, hogy miként kezelhető egységesen a sok kis terület, és annak milyen szellemi és anyagi feltételei vannak, illetve milyen időbeli ütemezésben valósítható ez meg. Mindennek megoldását a szőlőtermelők között egyre erőteljesebben zajló generációváltás is sürgető szükségszerűséggé teszi.

3. ábra

Mátraaljai hegyközségek
összes szőlőterülete és termőterülete (2002)

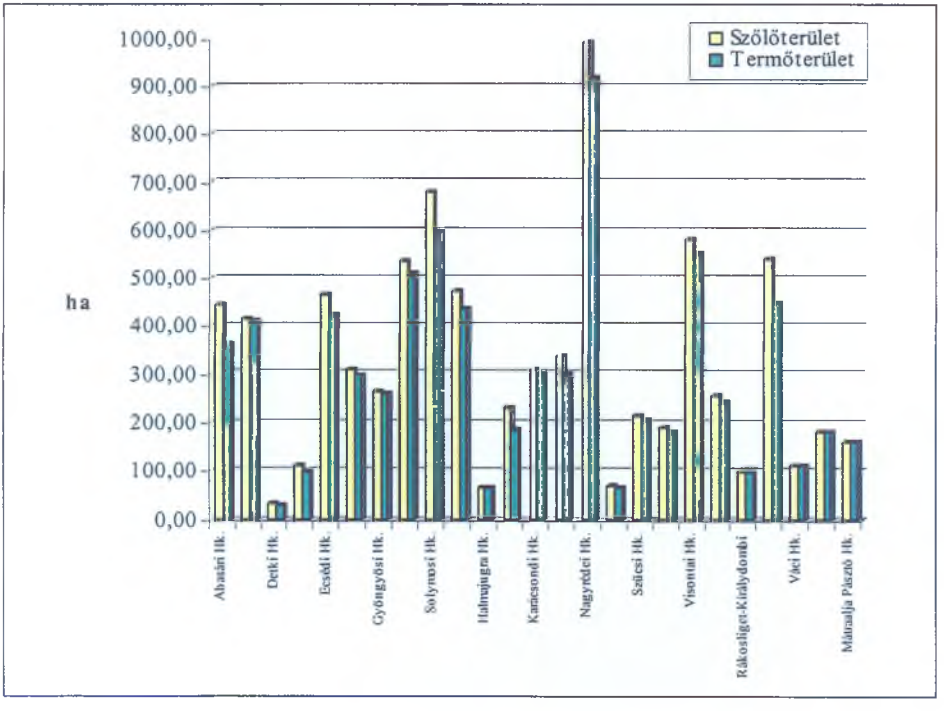

4. ábra

A hegyközségek termelőinek száma (2002)

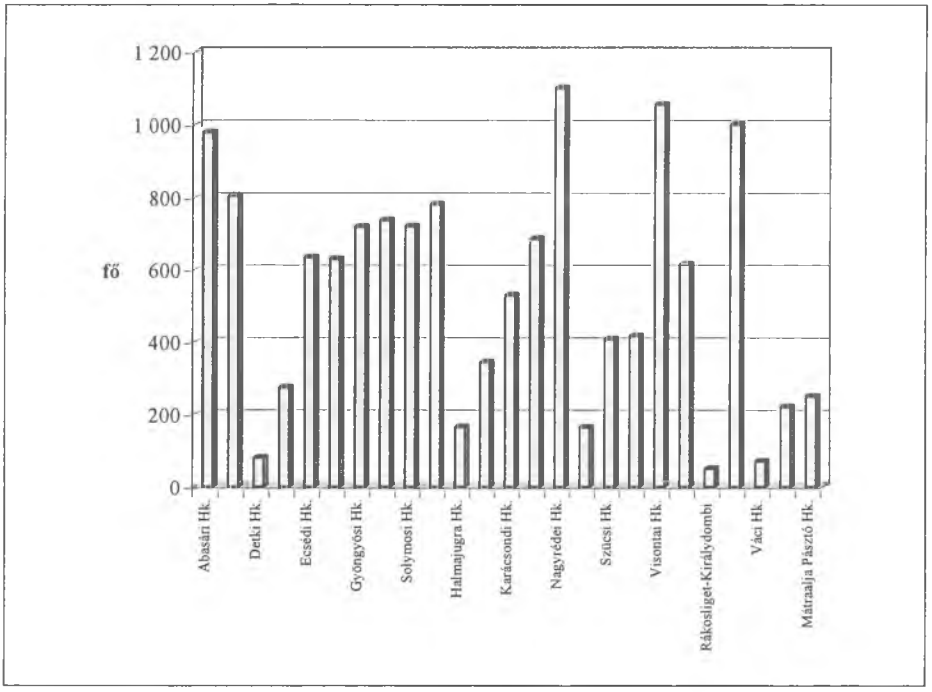

Üzemméret, parcellák, szőlőtermesztéssel foglalkozók

A Mátrai Borvidéken szőlőterületek nagyságai vizsgálataink alapján a 0,15-1 ha közötti mérettartománynál sűrűsödnek, itt találjuk az „üzemek" 77%-át.

Mindösszesen az üzemek 13,4 %-a tartozik az 1 hektár feletti kategóriába. 1–5 ha közé esik az üzemek 12%-a, amely viszonylag kedvező, de csupán 1 üzem területe haladja meg a 100 ha-t, 8 üzem esik 30–100 ha közé, 29 a 10–30 ha-os tartományba és 88 az 5–10 ha-os csoportba.

Vizsgáltuk azt, hogy vajon a Mátrai Borvidék szőlőtermesztői, borászai közül mennyi a főállású és a szőlővel hobbi szinten foglalkozók létszáma. Amint azt a 3. táblázat adataiból megállapítható, mindössze 190-en foglalkoznak főállásban szőlészettel, ami az összes szőlővel foglalkozóknak mindössze 1,42%-a. Az is számos tanulsággal szolgál, hogy a hobbi szőlőtermesztőkből 65 fő jut 1 főállásúra. A főállású borászok létszáma pedig 37, ez mindössze 1,56%-a az összes borászattal foglalkozó létszámnak. Mindkét adat szorosan összefügg az előzőekben már jellemzett méretbeli sajátosságokkal.

Az eddig bemutatott adatok csaknem mindegyike az összefogás fontosságát húzza alá. Ebből az üzem- és parcella méretből, ebből az elaprózódottságból eredő hátrány halmazból ugyanis csak az erők egyesítésével, a termelők önkéntes összefogásán alapuló horizontális és vertikális integrációjával van esély arra, hogy a borvidék termelői és termékei megfeleljenek a modern hazai piaci és export követelményeknek.

3. táblázat

A Mátrai Borvidéken szőlőtermesztéssel és borászattal foglalkozók száma főállásban és hobbiként, 2002

Sor-szám	Hegyközség	Szőlőtermesztők			Borászok	
		Számuk (fő)			Számuk (fő)	
		Fő fogl.	Hobbi	Összesen	Fő fogl.	Hobbi
1.	Abasári Hk.	1	978	979	0	35
2.	Atkári Hk.	3	802	805	1	261
3.	Detki Hk.	x	x	80	x	x
4.	Domoszlói Hk.	2	272	274	1	50
5.	Ecsédi Hk.	2	632	634	2	12
6.	Gyöngyöshalászi Hk.	4	625	629	2	24
7.	Gyöngyösi Hk.	2	717	719	4	617
8.	Gyöngyöspata Hk.	3	733	736	3	12
9.	Solymosi Hk.	3	717	720	1	11
10.	Gyöngyöstarján Hk.	x	x	781	x	x
11.	Halmajugra Hk.	0	165	165	0	5
12.	Hatvani Hk.	1	344	345	1	6
13.	Karácsondi Hk.	1	528	529	0	0
14.	Markazi Hk.	5	680	685	5	22
15.	Nagyrédei Hk.	15	1085	1 100	5	20
16.	Rózsaszentmárton-Apc	0	164	164	0	0
17.	Szücsi Hk.	1	407	408	1	23
18.	Vécs-Kisnánai Hk.	0	417	417	0	20
19.	Visontai Hk.	145	909	1 054	8	93
20.	Gyöngyösoroszi Hk.	0	614	614	0	5
21.	Rákosliget-Királydombi	1	49	50	1	2
22.	RózsahegyiésBáróhegyi	0	1000	1 000	0	1000
23.	Váci Hk.	0	70	70	0	26
24.	Mogyoródi Hk.	1	219	220	1	86
25.	Mátraalja Pásztó Hk.	0	250	250	1	50
Összesen:		**190**	**12 377**	**13 428**	**37**	**2380**

x - nem szolgáltatott adatot

A szőlőfajták területi megoszlása

A Mátrai Borvidéken a legnagyobb területen, 956,8 hektáron Rizlingszilváni terem. Ez a fajta foglalja el a termő szőlőterület (7439 ha) 12,9 %-át. Ezt követi 715 ha-al és 9,6 %-al a Chasselas, majd jelentősen lemaradva 544,4 ha-al, 7,3%-al az Ottonel muskotály. Negyedik a rangsorban az előzővel csaknem azonos területen az Olasz Rizling 535,6 ha-on, 7,2%-os aránnyal. Chardonnay 483,1 ha-on, a termőterület 6,5%-án terem (4. táblázat).

Az 5. táblázatban mutatjuk be azt, hogy milyen fajtaösszetétel és területi arány jellemezte a vizsgált borvidék szőlőfajta viszonyait 2002-ben.

A szőlőterület művelési mód és életkor szerinti megoszlása

Megvizsgáltuk a Mátrai hegyközségek szőlőterületének művelésmód szerinti megoszlását is, és a következő eredményeket kaptuk. Markáns művelési mód a borvidéken a Lenz Moser rendszerű, amelyet 8052 ha szőlőterületből 4363 ha-on alkalmaznak, amely 54,19 %-os részarányt jelent. Jellegzetes a függöny művelési mód, amely 1599 ha-on 19,86 %-al képviselteti magát, ezt az ernyő rendszerű művelési mód követi 956 ha-on 11,87 %-al. A rendkívüli kézimunka igényt és fagykár veszélyt jelentő tőkefejes művelés nem tesz ki 5 %-nál többet és természetesen ez csak az egyébként is elöregedett ültetvényekre jellemző. Egy-egy hegyközség esetében a művelésmód szerinti megoszlást a 6. táblázat mutatja.

Az életkor szerinti megoszlást vizsgálva 5 kategóriát határoztunk meg. A 0-4 éves telepítések 5,9%-ot képviseltek 2002-ben, az 5-20 év közötti szőlőültetvények 46,8 %-ban részesedtek. Kívánatos volna, hogy e két korcsoport nagyobb arányt képviseljen a telepítésekből. Az ültetvény telepítések 1980–1990-es évekbeli megtorpanására utal az a tény, hogy a kívánatosnál magasabb, 32,7 % a 21-30 éves korosztály aránya. Ami pedig a 31-40 és 40 év feletti ültetvények 8,7% és 5,9%-os arányát illeti, megállapíthatjuk, hogy ez kifejezetten hátrányos mind az ültetvények produktivitása mind, pedig növény-egészségügyi vonatkozása miatt. Különösen a Rózsahegyi és Báróhegyi Hegyközség területén szembetűnő ez a gond, hiszen itt a szőlőterület 64,8 %-a 40 év feletti. Jelentős az aránya ennek a korcsoportnak a Gyöngyöshalászi Hegyközségnél is, ahol 22,6%. A 31-40 éves korcsoportban a legnagyobb terület a Solymosi Hegyközségben található 125,0 ha-ral, ezt követi a Gyöngyösi Hegyközség 79,0 ha-ral majd a Hatvani Hegyközség 76,4 ha-ral. Persze, ha a hegyközségen belüli korcsoport szerinti eloszlás tekintetében vizsgáljuk az egyes korcsoportokat, akkor más sorrendet kapunk.

4. táblázat

A Mátrai Borvidéken legnagyobb mennyiségben termelt szőlőfajták 2002-ben

Sorszám	Szőlőfajta	Területe (ha)
1.	Rizlingszilváni	956,8
2.	Chasselas	715,0
3.	Ottonel muskotály	544,4
4.	Olasz rizling	535,6
5.	Chardonnay	483,1

5. táblázat

A Mátrai Borvidéken termelt szőlőfajták mennyisége hegyközségenként

Sor-szám	A legnagyobb mennyiségben termelt szőlőfajták				
	1.	2.	3.	4.	5.
1.	Chasselas (76,1 ha)	Olasz rizling (39,1 ha)	Rizlingszilváni (27,6 ha)	Leányka (23,6 ha)	Kékrankos (17,9 ha)
2.	Szürkebarát (85,7 ha)	Chardonnay (78,1 ha)	Olasz rizling (41,1 ha)	Cserszegi f. (30,3 ha)	Zenit (30,1 ha)
3.	Hárslevelű (11,9 ha)	Rajnai rizling (7 ha)	Blauburger (4,1 ha)	Cserszegi f. (3,2 ha)	Olasz rizling (3 ha)
4.	Chardonnay (23,3 ha)	Chasselas (18,9 ha)	Leányka (17,1 ha)	Rizlingszilváni (11 ha)	Ottonel musk. (10,9 ha)
5.	Chardonnay (83,4 ha)	Rizlingszilváni (60,1 ha)	Hárslevelű (53 ha)	Szürkebarát (47 ha)	Ottonel musk. (35 ha)
6.	Rizlingszilváni (65,4 ha)	Kékfrankos (33,1 ha)	Szürkebarát (31,2 ha)	Zweigelt (28,2 ha)	Chasselas (22,4 ha)
7.	Rizlingszilváni (67,7 ha)	Chasselas (32,6 ha)	Zweigelt (29,2 ha)	Irsai Olivér (17,6 ha)	Egyéb fehér bsz. (17 ha)
8.	Chasselas (129,3 ha)	Rizlingszilváni (56,4 ha)	Zöld veltelini (35,4 ha)	Chardonnay (33,1 ha)	Irsai Olivér (31,2 ha)
9.	Ottonel musk. (117,8 ha)	Rizlingszilváni (107,3 ha)	Chasselas (97,6 ha)	Olasz rizling (71,1 ha)	Chardonnay (37,3 ha)
10.	Rizlingszilváni (101,8 ha)	Chasselas (67,5 ha)	Kékfrankos (53,8 ha)	Tramini (32,4 ha)	Ottonel musk. (27,4 ha)
11.					
12.	Egyéb fehér bsz. (26,4 ha)	Leányka (22,7ha)	Kékfrankos (22,3 ha)	Zweigelt (19,1 ha)	Kékoportó (14,2 ha)
13.	Ottonel musk. (60,2 ha)	Rizlingszilváni (53,5 ha)	Olasz rizling (51 ha)	Chardonnay (36 ha)	Irsai Olivér (32,3 ha)
14.	Zweigelt (42,1 ha)	Ottonel musk. (40,4 ha)	Cserszegi f. (32,5 ha)	Zenit (18,7 ha)	Chasselas (17,5 ha)
15.	Rizlingszilváni (145,3 ha)	Ottonel musk. (102,3 ha)	Szürkebarát (78,5 ha)	Hárslevelű (64 ha)	Olasz rizling (61,7 ha)
16.	Chardonnay (18 ha)	Olasz rizling (16 ha)	Rizlingszilváni (12,6 ha)	Ezerfürtű (8,7 ha	Szürkebarát (4 ha)
17.	Rizlingszilváni (40,1 ha)	Chasselas (38,9 ha)	Kékrankos (33,7 ha)	Ottonel musk. (18,9 ha)	Tramini (16,5 ha)
18.	Olasz rizling (42,9 ha)	Zengő (39,8 ha)	Ottonel musk. (24,3 ha)	Szürkebarát (16 ha)	Rizlingszilváni (14 ha)
19.	Rizlingszilváni (97,8 ha)	Kékfrankos (94,6 ha)	Olasz rizling (87,9 ha)	Irsai olivér (35,9 ha)	Chardonnay (31 ha)
20.	Chasselas (40,9 ha)	Rizlingszilváni (31,9 ha)	Zweigelt (29,9 ha)	Chardonnay (26,3 ha)	Tramini (25,9 ha)
21.	Chardonnay (20,4 ha)	Zöld veltelini (15,2 ha)	Királyleányka (9,7 ha)	Chasselas (9,5 ha)	Zala gyöngye (7,8 ha)
22.	Egyéb (0,25 ha)	Egyéb (0,25 ha)			
23.	Chasselas (21 ha)	Zöld veltelini (20 ha)	Királyleányka (18 ha)	Zweigelt (12 ha)	Pannónia kincse (8 ha)
24.	Zweigelt (25,8 ha)	Királyleányka (22,7 ha)	Chardonnay (22,3 ha)	Kékoportó (21,7 ha)	Kékfrankos (18,2 ha)
25.	Chasselas (35,1 ha)	Irsai Olivér (29,3 ha)	Zöld veltelini (23,7 ha)	Kékoportó (22,3 ha)	Rizlingszilváni (17 ha)
Σ	Rizlingszilváni (956,8 ha)	Chasselas (715 ha)	Ottonel musk. (544,4 ha)	Olasz rizling (535,6 ha)	Chardonnay (483,1 ha)

6/a. táblázat

A hegyközségek szőlőterületének művelésmód szerinti összetétele (2002)

Sor-szám	Hegyközség	Művelésmód szerinti megoszlás				
		Lenz Moser (ha)	Függöny (ha)	Ernyő (ha)	Egyéb (ha)	Összesen
1.	Abasári Hk.	323,59	19,82	25,72	73,67	**442,80**
2.	Atkári Hk.	226,90	53,50	13,50	122,80	**416,70**
3.	Detki Hk.	x	x	x	x	**30,28**
4.	Domoszlói Hk.	105,00	4,20	0,50	0,00	**109,70**
5.	Ecsédi Hk.	369,00	50,00	45,00	1,00	**465,00**
6.	Gyöngyöshalászi Hk.	143,00	144,00	4,00	18,00	**309,00**
7.	Gyöngyösi Hk.	181,00	47,00	16,00	19,00	**263,00**
8.	Gyöngyöspata Hk.	0,00	10,00	520,00	3,96	**533,96**
9.	Solymosi Hk.	253,00	379,00	43,00	4,00	**679,00**
10.	Gyöngyöstarján Hk.	353,54	3,30	114,46	0,02	**471,32**
11.	Halmajugra Hk.	67,00	0,00	0,00	0,00	**67,00**
12.	Hatvani Hk.	73,20	87,91	5,29	62,09	**228,49**
13.	Karácsondi Hk.	66,47	227,63	0,00	13,11	**307,21**
14.	Markazi Hk.	235,00	40,00	27,00	34,00	**336,00**
15.	Nagyrédei Hk.	800,00	9,00	110,00	75,00	**994,00**
16.	Rózsaszentmárton-Apc	66,60	0,00	0,00	4,18	**70,78**
17.	Szücsi Hk.	190,50	2,50	10,50	10,00	**213,50**
18.	Vécs-Kisnánai Hk.	110,40	76,00	3,00	0,00	**189,40**
19.	Visontai Hk.	520,09	7,00	11,45	41,49	**580,03**
20.	Gyöngyösoroszi Hk.	65,05	101,96	7,01	81,07	**255,09**
21.	Rákosliget-Királydombi	31,80	64,30	0,00	0,00	**96,10**
22.	Rózsahegyi és Báróhegyi	0,00	0,00	0,00	540,00	**540,00**
23.	Váci Hk.	42,00	70,00	0,00	0,00	**112,00**
24.	Mogyoródi Hk.	0,00	182,00	0,00	0,00	**182,00**
25.	Mátraalja Pásztó Hk.	140,00	20,00	0,00	0,00	**160,00**
Összesen		**4 363,14**	**1 599,12**	**956,43**	**1 103,39**	**8 052,36**
%		***54,39***	***19,93***	***11,92***	***13,75***	**—***

x - nem szolgáltattak adatot

* - Mivel a Detki Hegyközségről nincsen információnk szőlőterületének művelésmód, életkor és beállottság szerinti összetételéről, ezért a résszázalékok összege nem adja ki a 100%-ot.

6/b. táblázat

A hegyközségek szőlőterületének életkor szerinti összetétele (2002)

Sor-szám	Hegyközség	Életkor szerinti megoszlás					
		0-4 évig (ha)	5-20 évig (ha)	21-30 évig (ha)	31-40 évig (ha)	40 év felett	Összesen
1.	Abasári Hk.	55,41	284,89	96,35	6,15	0,00	**442,80**
2.	Atkári Hk.	6,80	249,50	109,00	51,40	0,00	**416,70**
3.	Detki Hk.	x	x	x	x	x	**30,28**
4.	Domoszlói Hk.	25,50	31,10	26,60	26,50	0,00	**109,70**
5.	Ecsédi Hk.	40,00	369,00	56,00	0,00	0,00	**465,00**
6.	Gyöngyöshalászi Hk.	11,00	140,00	142,00	9,00	7,00	**309,00**
7.	Gyöngyösi Hk.	8,50	27,50	145,00	79,00	3,00	**263,00**
8.	Gyöngyöspata Hk.	29,00	400,96	104,00	0,00	0,00	**533,96**
9.	Solymosi Hk.	71,00	257,00	225,00	125,00	1,00	**679,00**
10.	Gyöngyöstarján Hk.	26,79	308,28	113,49	22,76	0,00	**471,32**
11.	Halmajugra Hk.	0,00	23,00	32,00	12,00	0,00	**67,00**
12.	Hatvani Hk.	43,00	10,11	99,02	76,36	0,00	**228,49**
13.	Karácsondi Hk.	4,94	69,12	232,73	0,42	0,00	**307,21**
14.	Markazi Hk.	15,00	227,00	92,00	2,00	0,00	**336,00**
15.	Nagyrédei Hk.	75,00	540,00	361,00	18,00	0,00	**994,00**
16.	Rózsaszentmárton-Apc	4,00	37,88	12,90	0,00	16,00	**70,78**
17.	Szücsi Hk.	30,00	83,00	75,00	25,50	0,00	**213,50**
18.	Vécs-Kisnánai Hk.	0,00	105,60	78,00	3,10	2,70	**189,40**
19.	Visontai Hk.	1,97	328,93	180,73	67,36	1,04	**580,03**
20.	Gyöngyösoroszi Hk.	27,08	62,19	95,18	68,00	2,64	**255,09**
21.	Rákosliget-Királydombi	0,00	80,40	15,70	0,00	0,00	**96,10**
22.	Rózsahegyi és Báróhegyi	0,00	30,00	50,00	20,00	440,00	**540,00**
23.	Váci Hk.	0,00	90,00	0,00	22,00	0,00	**112,00**
24.	Mogyoródi Hk.	0,00	0,00	182,00	0,00	0,00	**182,00**
25.	Mátraalja Pásztó Hk.	0,00	0,00	100,00	60,00	0,00	**160,00**
Összesen		**474,99**	**3 755,46**	**2 623,70**	**694,55**	**473,38**	**8 052,36**
%		*5,92*	*46,81*	*32,71*	*8,66*	*5,90*	*—**

x - nem szolgáltattak adatot

* - Mivel a Detki Hegyközségről nincsen információnk szőlőterületének művelésmód, életkor és beállottság szerinti összetételéről, ezért a résszázalékok összege nem adja ki a 100%-ot.

6/c. táblázat

A hegyközségek szőlőterületének beállottság szerinti összetétele (2002)

Sor-szám	Hegyközség	Tőke beállottság szerinti összetétel					
		90% felett (ha)	81-90%-os (ha)	71-80%-os (ha)	61-70%-os (ha)	60% alatt (ha)	Összesen
1.	Abasári Hk.	55,41	284,89	48,35	48,00	6,15	**442,80**
2.	Atkári Hk.	144,00	125,00	63,30	49,80	34,60	**416,70**
3.	Detki Hk.	x	x	x	x	x	**30,28**
4.	Domoszlói Hk.	58,10	24,10	8,10	15,70	3,70	**109,70**
5.	Ecsédi Hk.	60,00	75,00	90,00	220,00	20,00	**465,00**
6.	Gyöngyöshalászi Hk.	110,00	120,00	50,00	21,00	8,00	**309,00**
7.	Gyöngyösi Hk.	13,00	195,00	32,00	12,00	11,00	**263,00**
8.	Gyöngyöspata Hk.	303,96	100,00	120,00	10,00	0,00	**533,96**
9.	Solymosi Hk.	100,00	280,00	60,00	80,00	159,00	**679,00**
10.	Gyöngyöstarján Hk.	26,79	308,28	113,49	12,76	10,00	**471,32**
11.	Halmajugra Hk.	5,00	11,00	41,00	5,00	5,00	**67,00**
12.	Hatvani Hk.	43,00	10,11	76,12	99,26	0,00	**228,49**
13.	Karácsondi Hk.	60,69	50,39	109,56	38,64	47,93	**307,21**
14.	Markazi Hk.	56,00	53,00	67,00	74,00	86,00	**336,00**
15.	Nagyrédei Hk.	175,00	500,00	200,00	100,00	19,00	**994,00**
16.	Rózsaszentmárton-Apc	20,00	21,88	12,90	0,00	16,00	**70,78**
17.	Szücsi Hk.	30,00	20,00	25,00	115,00	23,50	**213,50**
18.	Vécs-Kisnánai Hk.	94,50	86,90	0,00	2,60	5,40	**189,40**
19.	Visontai Hk.	45,00	120,00	200,03	160,00	55,00	**580,03**
20.	Gyöngyösoroszi Hk.	200,09	55,00	0,00	0,00	0,00	**255,09**
21.	Rákosliget-Királydombi	33,70	49,50	12,90	0,00	0,00	**96,10**
22.	Rózsahegyi és Báróhegyi	0,00	10,00	20,00	30,00	480,00	**540,00**
23.	Váci Hk.	90,00	0,00	0,00	22,00	0,00	**112,00**
24.	Mogyoródi Hk.	37,00	109,00	36,00	0,00	0,00	**182,00**
25.	Mátraalja Pásztó Hk.	0,00	0,00	60,00	70,00	30,00	**160,00**
Összesen		**1 761,24**	**2 609,05**	**1 445,75**	**1 185,76**	**1 020,28**	**8 052,36**
%		*21,95*	*32,52*	*18,02*	*14,78*	*12,72*	*—**

x - nem szolgáltattak adatot

* - Mivel a Detki Hegyközségről nincsen információnk szőlőterületének művelésmód, életkor és beállottság szerinti összetételéről, ezért a résszázalékok összege nem adja ki a 100%-ot.

A 0-4 éves korcsoportban a legnagyobb terület, 75,0 ha a Nagyrédei Hegyközségé, majd ezt követi a Solymosi Hegyközség 71,0 ha-al, a harmadik 55,4 ha-al az Abasári Hegyközség.

Más sorrendet kapunk akkor, ha 0-4 éves ültetvény területét arányítjuk az összes területhez. Ebben az esetben a legnagyobb arányt, 12,5%-ot az Abasári Hegyközség képvisel, ezt követi a Solym Hegyközség 10,5%-al, a harmadik Nagyrédei Hegyközség 7,6%-os aránny

A korcsoport szerinti megosz vizsgálatánál leginkább arra kell figy nünk, hogy viszonylag egyenletes-e eloszlás, illetve ahol magas a 31-40 ill ve 40 év feletti szőlőterületek aránya, vannak-e új telepítések.

5. áb

A Mátraaljai Hegyközség szőlőterületének életkor szerinti megoszlása 21-30 év között, 2002

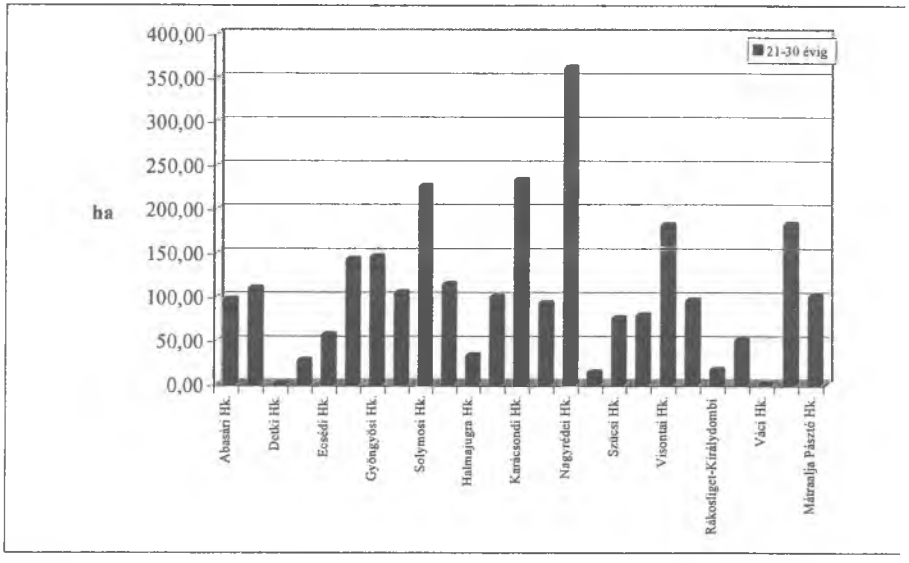

7. táblá

A Mátrai Borvidék szőlőültetvényeinek életkor szerinti megoszlása, 2002. év

Életkor (év)	Terület (ha)	Arány (%)
0-4	475	5,9
5-20	3755	46,8
21-30	2624	32,7
31-40	695	8,7
41-	473	5,9
Összesen	**8022***	**100**

*A Detki Hegyközség (30 ha) szőlőterületének életkor szerinti megoszlását nem ismerjük.

Az utóbbi évek szőlőtermése és a saját fogyasztás aránya

A 8. táblázat mutatja be a borvidék szőlőtermését az utóbbi 3 évben. A Mátrai Borvidéken 2002-ben 1 ha termő szőlőterületre jutó átlagos szőlőtermés 6,17 t volt, 2001-ben 9,10 t termett hektáronként, ami úgy gondoljuk azon a határon van, amely már veszélyezteti a borkülönlegesség előállításnál megengedett tőke terhelést. A 2000. évi összes szőlőtermés és ezzel a területegységre vetített hozam a két utóbbi év közé esik, ekkor 7,70 tonnát takarítottak be átlagosan hektáronként.

Összehasonlításképp az országos adatok az elmúlt 3 évben a következőképp alakultak (az adatokat kerekítettük)

A modernizációs stratégia szempontjából fontos volt vizsgálnunk azt, hogy mennyi a szőlőből a termelő családja által szőlőként elfogyasztott hányad.

Ezen a téren 2000-ben a szőlőként elfogyasztott mennyiség aránya 0% és 18,3% között volt. A legnagyobb arányt a Váci Hegyközség képviselte 18,3 %-al, majd a Gyöngyösi Hegyközség következett 14,6 %-al, az Ecsédi Hegyközség részaránya pedig 12,9 %.

2002-ben a Rózsaszentmárton-Apc Hegyközség volt az első a saját fogyasztás tekintetében 28,1 %-os részaránnyal, amit a Domoszlói Hegyközség 17,6 %-al, majd Gyöngyösi Hegyközség 16,2 %-al követ.

Országos viszonylatban a saját szőlőfogyasztás aránya az alábbiak szerint alakult (9. táblázat).

8. táblázat

Magyarország és a Mátrai Borvidék szőlőtermésének és termésátlagának alakulása

Terület	Termésmennyiség (t)			Termésátlag (kg/ha)		
	2000. év	2001. év	2002. év	2000. év	2001. év	2002. év
Magyarország	684.000	811.000	501.000	7220	9390	5750
Mátrai Borvidék	62.000	73.000	50.000	7700	9100	6177

Forrás: KSH és saját kutatás

9. táblázat

Saját szőlőfogyasztás alakulása Magyarországon és a Mátrai Borvidéken

Területi egység	2000. év			2001. év			2002. év		
	Összes termésmennyiség (t)	Saját fogyasztás szőlőként (t)	Arány (%)	Összes termésmennyiség (t)	Saját fogyasztás szőlőként (t)	Arány (%)	Összes termésmennyiség (t)	Saját fogyasztás szőlőként (t)	Arány (%)
Magyarország	684.000	32.000	4,7	811.000	48.000	5,9	501.000	23.000	4,6
Mátrai Borvidék	63.000	1.900	3,0	73.000	2.400	3,3	50.000	1.500	3,0

Forrás: KSH és saját kutatás

10/a. táblázat

A hegyközségek szőlőtermése (2000)

Sorszám	Hegyközség	2000		
		Szőlő-termés összesen (t)	Ebből saját fogyasztás* (t)	% (saját/ összes)
1.	Abasári Hk.	370,59	0,50	0,13
2.	Atkári Hk.	4 320,00	0,00	0,00
3.	Detki Hk.	x	x	x
4.	Domoszlói Hk.	591,00	45,00	7,61
5.	Ecsédi Hk.	4 497,00	581,00	12,92
6.	Gyöngyöshalászi Hk.	2 503,00	13,00	0,52
7.	Gyöngyösi Hk.	2 180,00	319,00	14,63
8.	Gyöngyöspata Hk.	3 457,37	0,00	0,00
9.	Solymosi Hk.	4 561,00	10,00	0,22
10.	Gyöngyöstarján Hk.	3 507,00	0,00	0,00
11.	Halmajugra Hk.	603,00	8,00	1,33
12.	Hatvani Hk.	3 811,00	40,52	1,06
13.	Karácsondi Hk.	2 533,14	56,31	2,22
14.	Markazi Hk.	231,00	0,00	0,00
15.	Nagyrédei Hk.	10 800,00	12,00	0,11
16.	Rózsaszentmárton-Apc	436,50	52,50	12,03
17.	Szücsi Hk.	1 563,00	9,00	0,58
18.	Vécs-Kisnánai Hk.	1 137,00	35,00	3,08
19.	Visontai Hk.	6 598,20	3,30	0,05
20.	Gyöngyösoroszi Hk.	1 722,00	200,00	11,61
21.	Rákosliget-Királydombi	739,80	3,40	0,46
22.	Rózsahegyi és Báróhegyi	1 100,00	10,00	0,91
23.	Váci Hk.	2 306,00	421,00	18,26
24.	Mogyoródi Hk.	1 490,00	82,00	5,50
25.	Mátraalja Pásztó Hk.	920,00	10,00	1,09
Összesen		**61 977,61**	**1 911,53**	**3,08**

*Saját fogyasztás = amit a család szőlőként elfogyaszt

x - nem szolgáltattak adatot

10/b. táblázat

A hegyközségek szőlőtermése (2001)

Sorszám	Hegyközség	2001		
		Szőlő-termés összesen (t)	Ebből saját fogyasztás* (t)	% (saját/ összes)
1.	Abasári Hk.	287,94	0,00	0,00
2.	Atkári Hk.	4 975,00	0,00	0,00
3.	Detki Hk.	x	x	x
4.	Domoszlói Hk.	716,00	113,00	15,78
5.	Ecsédi Hk.	4 875,00	832,00	17,07
6.	Gyöngyöshalászi Hk.	2 978,00	23,00	0,77
7.	Gyöngyösi Hk.	2 708,00	522,00	19,28
8.	Gyöngyöspata Hk.	4 262,38	0,00	0,00
9.	Solymosi Hk.	5 184,00	11,00	0,21
10.	Gyöngyöstarján Hk.	4 572,50	0,00	0,00
11.	Halmajugra Hk.	804,00	10,00	1,24
12.	Hatvani Hk.	1 514,00	30,17	1,99
13.	Karácsondi Hk.	3 568,27	53,70	1,51
14.	Markazi Hk.	305,00	0,00	0,00
15.	Nagyrédei Hk.	15 000,00	15,00	0,10
16.	Rózsaszentmárton-Apc	566,20	135,40	23,91
17.	Szücsi Hk.	1 875,00	10,00	0,53
18.	Vécs-Kisnánai Hk.	2 128,00	149,00	7,00
19.	Visontai Hk.	8 553,00	3,90	0,05
20.	Gyöngyösoroszi Hk.	2 062,00	225,00	10,91
21.	Rákosliget-Királydombi	1 431,40	5,80	0,41
22.	Rózsahegyi és Báróhegyi	1 000,00	10,00	1,00
23.	Váci Hk.	1 778,00	267,00	15,02
24.	Mogyoródi Hk.	1 514,00	13,00	0,86
25.	Mátraalja Pásztó Hk.	630,00	8,00	1,27
Összesen		**73 287,69**	**2 436,97**	**3,33**

*Saját fogyasztás = amit a család szőlőként elfogyaszt
x - nem szolgáltattak adatot

10/c. táblázat

A hegyközségek szőlőtermése (2002)

Sorszám	Hegyközség	2002		
		Szőlő-termés összesen (t)	Ebből saját fogyasztás* (t)	% (saját/ összes)
1.	Abasári Hk.	207,43	10,41	5,02
2.	Atkári Hk.	2 835,00	0,00	0,00
3.	Detki Hk.	x	x	x
4.	Domoszlói Hk.	557,00	98,00	17,59
5.	Ecsédi Hk.	3 120,00	321,00	10,29
6.	Gyöngyöshalászi Hk.	1 998,00	20,00	1,00
7.	Gyöngyösi Hk.	1 979,00	321,00	16,22
8.	Gyöngyöspata Hk.	2 814,93	0,00	0,00
9.	Solymosi Hk.	4 682,00	10,00	0,21
10.	Gyöngyöstarján Hk.	3 266,30	0,00	0,00
11.	Halmajugra Hk.	505,00	6,00	1,19
12.	Hatvani Hk.	1 327,00	28,58	2,15
13.	Karácsondi Hk.	2 245,37	43,42	1,93
14.	Markazi Hk.	191,00	0,00	0,00
15.	Nagyrédei Hk.	9 300,00	12,00	0,13
16.	Rózsaszentmárton-Apc	390,30	109,70	28,11
17.	Szücsi Hk.	1 284,00	8,00	0,62
18.	Vécs-Kisnánai Hk.	1 160,00	120,00	10,34
19.	Visontai Hk.	5 087,90	4,20	0,08
20.	Gyöngyösoroszi Hk.	1 899,00	182,00	9,58
21.	Rákosliget-Királydombi	848,40	5,10	0,60
22.	Rózsahegyi és Báróhegyi	1 200,00	11,00	0,92
23.	Váci Hk.	830,00	83,00	10,00
24.	Mogyoródi Hk.	1 601,00	71,00	4,43
25.	Mátraalja Pásztó Hk.	410,00	5,00	1,22
Összesen		**49 738,63**	**1 469,41**	**2,95**

*Saját fogyasztás = amit a család szőlőként elfogyaszt
x - nem szolgáltattak adatot

6. ábra

Szőlőtermelés hegyközségenként (2002)

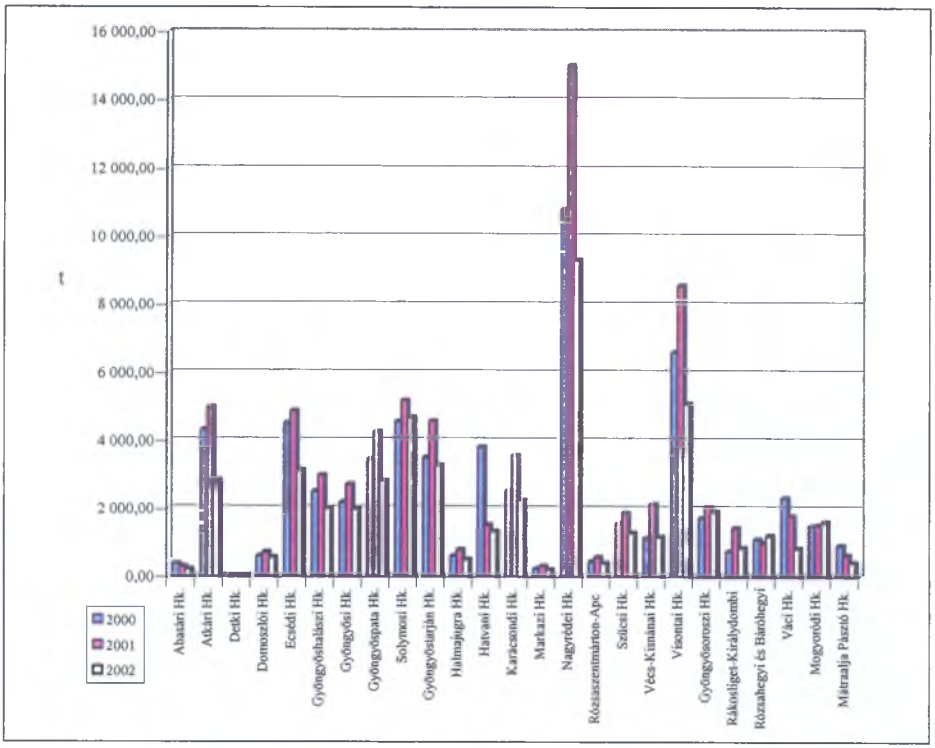

A szőlő felvásárlási árainak alakulása

Ahhoz, hogy a szőlőtermelők jövedelmi pozícióját be lehessen határolni, ismerni kell a felvásárlási árakat.

Sajnálattal kell megállapítanunk, hogy a csemegeszőlő legalacsonyabb felvásárlási ára alig 30%-al haladta meg a fehér borszőlő legalacsonyabb árát. A rendkívül nagy árkülönbségek nemcsak a fajták és tőkehozamok közti különbségből, az agrotechnikai differenciákból erednek, hanem a marketing munkában meglévő nagy különbségekre is következtetni lehet ezekből az adatokból.

A szőlőtípusoknál a felvásárlási árakat vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a hegyközségek között igen jelentős eltérések vannak mind a legalacsonyabb, mind a legmagasabb árakat tekintve. A szélső értékek igen tág határok között mozognak mind egy éven belül, mind az évek közötti viszonylatban is.

Például, ha a borvidéken jellemző, hegyközségenkénti árak átlagát vesszük figyelembe, akkor elmondható, hogy 2000-ben fehér borszőlő esetében a legalacsonyabb (30 Ft/kg) és legmagasabb felvásárlási ár (61 Ft/kg) a hegyközségek közötti átlagos különbség 31 Ft volt kilogrammonként. 2001-ben az átlagos értékek közötti különbség 62-32= 30 Ft/kg, 2002-ben 57-32= 25 Ft/kg volt.

Ugyanez a különbség vörös borszőlő esetében 2000-ben 39 Ft/kg, 2001-ben 42 Ft/kg, 2002-ben 23 Ft/kg volt.

11/a. táblázat

A hegyközségekben termelt fehér borszőlő legalacsonyabb, legmagasabb és átlagos felvásárlási árai (2002)

Sor-szám	Hegyközség	Fehér Borszőlő /Ft/kg/					
		Legalacsonyabb ár			Legmagasabb ár		
		2000	2001	2002	2000	2001	2002
1.	Abasári Hk.	26	26	26	70	55	48
2.	Atkári Hk.	34	34	34	70	58	58
3.	Detki Hk.	x	x	x	x	x	x
4.	Domoszlói Hk.	22	32	30	60	55	42
5.	Ecsédi Hk.	30	33	34	70	63	63
6.	Gyöngyöshalászi Hk.	37	34	32	70	63	58
7.	Gyöngyösi Hk.	31	29	30	72	60	58
8.	Gyöngyöspata Hk.	30	30	30	75	62	57
9.	Solymosi Hk.	32	30	32	64	54	60
10.	Gyöngyöstarján Hk.	28	30	32	58	52	46
11.	Halmajugra Hk.	28	31	31	70	76	75
12.	Hatvani Hk.	26	28	32	45	50	46
13.	Karácsondi Hk.	25	28	27	55	70	63
14.	Markazi Hk.	36	32	32	48	50	60
15.	Nagyrédei Hk.	35	33	33	70	58	58
16.	Rózsaszentmárton-Apc	33	36	33	65	68	60
17.	Szücsi Hk.	32	32	33	65	60	60
18.	Vécs-Kisnánai Hk.	22	22	30	60	55	42
19.	Visontai Hk.	31	31	34	75	115	85
20.	Gyöngyösoroszi Hk.	30	30	30	60	80	60
21.	Rákosliget-Királydombi	26	34	27	52	70	53
22.	Rózsahegyi és Báróhegyi	Nem értékesítik a szőlőt					
23.	Váci Hk.	30	30	32	45	45	48
24.	Mogyoródi Hk.	28	28	32	45	55	60
25.	Mátraalja Pásztó Hk.	40	45	42	45	50	50
Szélső értékek		**30**	**31**	**32**	**61**	**62**	**57**
Átlag		**22**	**22**	**26**	**75**	**115**	**85**

x - nem szolgáltatott adatot

11/b. táblázat

A hegyközségekben termelt vörös borszőlő legalacsonyabb, legmagasabb és átlagos felvásárlási árai (2002)

Sor-szám	Hegyközség	Vörös Borszőlő /Ft/kg/					
		Legalacsonyabb ár			Legmagasabb ár		
		2000	2001	2002	2000	2001	2002
1.	Abasári Hk.	70	46	44	99	59	46
2.	Atkári Hk.	78	65	59	95	85	82
3.	Detki Hk.	x	x	x	x	x	x
4.	Domoszlói Hk.	50	55	50	140	110	65
5.	Ecsédi Hk.	65	55	50	72	60	54
6.	Gyöngyöshalászi Hk.	60	56	52	80	85	82
7.	Gyöngyösi Hk.	60	60	50	90	80	65
8.	Gyöngyöspata Hk.	60	45	50	122	110	75
9.	Solymosi Hk.	65	60	55	90	70	75
10.	Gyöngyöstarján Hk.	53	50	50	110	70	65
11.	Halmajugra Hk.	51	59	52	77	104	87
12.	Hatvani Hk.	45	50	—	75	85	—
13.	Karácsondi Hk.	40	38	35	80	70	70
14.	Markazi Hk.	55	60	52	100	120	80
15.	Nagyrédei Hk.	72	55	53	95	85	82
16.	Rózsaszentmárton-Apc	—	—	—	—	—	—
17.	Szücsi Hk.	64	65	58	90	120	80
18.	Vécs-Kisnánai Hk.	50	55	50	140	110	65
19.	Visontai Hk.	45	45	51	87	120	75
20.	Gyöngyösoroszi Hk.	50	50	50	65	90	85
21.	Rákosliget-Királydombi	49	55	45	58	70	55
22.	Rózsahegyi és Báróhegyi	Nem értékesítik a szőlőt					
23.	Váci Hk.	60	60	45	85	80	70
24.	Mogyoródi Hk.	45	40	40	100	120	80
25.	Mátraalja Pásztó Hk.	45	42	40	140	110	80
Szélső értékek		**56**	**53**	**49**	**95**	**92**	**72**
Átlag		**45**	**38**	**35**	**140**	**120**	**87**

x - nem szolgáltatott adatot

11/c. táblázat

A hegyközségekben termelt csemegeszőlő legalacsonyabb, legmagasabb és átlagos felvásárlási árai (2002)

Sor-szám	Hegyközség	Csemegeszőlő /Ft/kg/					
		Legalacsonyabb ár			Legmagasabb ár		
		2000	2001	2002	2000	2001	2002
1.	Abasári Hk.	40	40	40	45	48	48
2.	Atkári Hk.	—	—	—	—	—	—
3.	Detki Hk.	x	x	x	x	x	x
4.	Domoszlói Hk.	35	40	40	100	105	120
5.	Ecsédi Hk.	—	—	—	—	—	—
6.	Gyöngyöshalászi Hk.	35	29	30	50	46	45
7.	Gyöngyösi Hk.	45	45	45	60	60	60
8.	Gyöngyöspata Hk.	40	40	60	150	120	200
9.	Solymosi Hk.	40	40	45	60	50	70
10.	Gyöngyöstarján Hk.	—	—	—	—	—	—
11.	Halmajugra Hk.	—	—	—	—	—	—
12.	Hatvani Hk.	—	—	—	—	—	—
13.	Karácsondi Hk.	—	—	—	—	—	—
14.	Markazi Hk.	28	30	35	33	36	30
15.	Nagyrédei Hk.	—	—	—	—	—	—
16.	Rózsaszentmárton-Apc	—	—	—	—	—	—
17.	Szücsi Hk.	42	42	50	58	55	80
18.	Vécs-Kisnánai Hk.	35	40	40	100	105	120
19.	Visontai Hk.	—	—	—	—	—	—
20.	Gyöngyösoroszi Hk.	50	50	50	80	90	90
21.	Rákosliget-Királydombi	63	85	54	75	113	84
22.	Rózsahegyi és Báróhegyi	Nem értékesítik a szőlőt					
23.	Váci Hk.	38	40	45	120	130	130
24.	Mogyoródi Hk.	—	—	—	—	—	—
25.	Mátraalja Pásztó Hk.	40	40	42	150	150	200
Szélső értékek		**41**	**43**	**44**	**83**	**85**	**98**
Átlag		**28**	**29**	**30**	**150**	**150**	**200**

x - nem szolgáltatott adatot

A szőlőtermelő által értékesített szőlő

Ahhoz, hogy a borkészítés, tárolás, kereskedelem stratégiai aspektusait kidolgozzuk, szükség van annak pontos ismeretére, hogy a szőlőtermesztők mekkora hányadát dolgozzák fel az általuk megtermelt mennyiségnek, illetve ebből következően mekkora hányadát értékesítik szőlőként.

Ezeket az adatokat mutatjuk be a 12. táblázatban. Ahhoz, hogy az érvényesülő tendenciákra nézve képet kapjunk, szükségesnek tartottuk, hogy legalább 3 éves idősor adatait összegyűjtsük és elemezzük. Mielőtt az adatokat elemeznénk, előre bocsátjuk: az volna a szőlőtermesztők számára a kívánatos, ha saját maguk dolgoznák fel szőlőjüket. Azonban ezt a birtok-elaprózottság miatt nem lehetséges a kor színvonalán megvalósítani, ezért a pinceszövetkezeti feldolgozás-tárolás volna a járható út. Hiszen így a teljes vertikum jövedelméből részesednének a termelők.

Ehhez az ideális állapothoz képest igen messze van az utóbbi évek valósága. Mindhárom évben 74% feletti a borszőlőként értékesített arány; a legmagasabb pedig 2002-ben volt, amikor is 82,7%-ra növekedett. A csemegeszőlő túlnyomórészt a családi fogyasztást szolgálja, - szőlőként, mustként vagy borként -, itt az értékesítés aránya egyik évben sem éri el az 5%-ot.

2. kép

Vákumprés erjesztőkkel

12/a. táblázat

A szőlőtermelők által értékesített borszőlő mennyisége (2000, 2001, 2002)

Sorszám	Hegyközség	Borszőlőként értékesített mennyiség		
		2000	2001	2002
1.	Abasári Hk.	1 199,40	2 231,52	1 655,48
2.	Atkári Hk.	4 200,00	4 862,00	2 763,00
3.	Detki Hk.	x	x	x
4.	Domoszlói Hk.	451,00	571,00	424,00
5.	Ecsédi Hk.	3 049,00	3 358,00	2 799,00
6.	Gyöngyöshalászi Hk.	1 873,00	2 144,00	1 502,00
7.	Gyöngyösi Hk.	14 962,06	17 490,51	13 543,03
8.	Gyöngyöspata Hk.	1 088,00	1 488,00	957,00
9.	Solymosi Hk.	1 000,00	1 037,00	1 170,00
10.	Gyöngyöstarján Hk.	2 550,80	3 444,00	2 486,90
11.	Halmajugra Hk.	300,00	400,00	300,00
12.	Hatvani Hk.	3 771,00	1 484,00	1 299,00
13.	Karácsondi Hk.	2 333,08	3 212,34	2 074,59
14.	Markazi Hk.	84,00	33,00	100,00
15.	Nagyrédei Hk.	1 400,00	1 500,00	2 000,00
16.	Rózsaszentmárton-Apc	384,00	430,80	280,60
17.	Szücsi Hk.	0,00	0,00	0,00
18.	Vécs-Kisnánai Hk.	1 086,70	2 000,00	1 028,00
19.	Visontai Hk.	2 731,10	3 995,80	2 510,40
20.	Gyöngyösoroszi Hk.	1 372,00	1 807,00	1 603,00
21.	Rákosliget-Királydombi	147,80	127,59	276,28
22.	Rózsahegyi és Báróhegyi	0,00	0,00	0,00
23.	Váci Hk.	1 729,00	1 361,00	707,00
24.	Mogyoródi Hk.	1 267,00	1 393,00	1 360,00
25.	Mátraalja Pásztó Hk.	402,00	300,00	280,00
Összesen		**47 380,94**	**54 670,56**	**41 119,28**
Összes termés adott évben		**61 977,61**	**73 287,69**	**49 738,63**
Arány /%)		**76,40**	**74,60**	**82,70**

x - nem szolgáltatott adatot

12/b. táblázat

A szőlőtermelők által értékesített csemegeszőlő mennyisége (2000, 2001, 2002)

Sorszám	Hegyközség	Csemegeszőlőként értékesített mennyiség		
		2000	2001	2002
1.	Abasári Hk.	168,15	209,69	104,12
2.	Atkári Hk.	0,00	0,00	0,00
3.	Detki Hk.	x	x	x
4.	Domoszlói Hk.	140,00	145,00	133,00
5.	Ecsédi Hk.	18,00	25,00	52,00
6.	Gyöngyöshalászi Hk.	83,00	96,00	31,00
7.	Gyöngyösi Hk.	39,20	361,33	459,20
8.	Gyöngyöspata Hk.	388,00	431,00	295,00
9.	Solymosi Hk.	600,00	650,00	620,00
10.	Gyöngyöstarján Hk.	270,30	357,40	267,60
11.	Halmajugra Hk.	0,00	0,00	0,00
12.	Hatvani Hk.	0,00	0,00	0,00
13.	Karácsondi Hk.	0,86	1,67	1,00
14.	Markazi Hk.	20,00	15,00	26,00
15.	Nagyrédei Hk.	31,00	59,00	43,00
16.	Rózsaszentmárton-Apc	0,00	0,00	0,00
17.	Szücsi Hk.	0,00	0,00	0,00
18.	Vécs-Kisnánai Hk.	15,10	34,00	19,20
19.	Visontai Hk.	32,90	39,70	42,70
20.	Gyöngyösoroszi Hk.	150,00	29,88	111,69
21.	Rákosliget-Királydombi	64,60	57,30	44,10
22.	Rózsahegyi és Báróhegyi	0,00	0,00	0,00
23.	Váci Hk.	156,00	150,00	40,00
24.	Mogyoródi Hk.	0,00	0,00	0,00
25.	Mátraalja Pásztó Hk.	150,00	100,00	60,00
Összesen		**2 327,11**	**2 761,97**	**2 349,61**
Összes termés adott évben		**61 977,61**	**73 287,69**	**49 738,63**
Arány (%)		**3,80**	**3,80**	**4,70**

x - nem szolgáltatott adatot

7. ábra

Kivitt mennyiség borszőlőként hegyközségenként (2000, 2001, 2002)

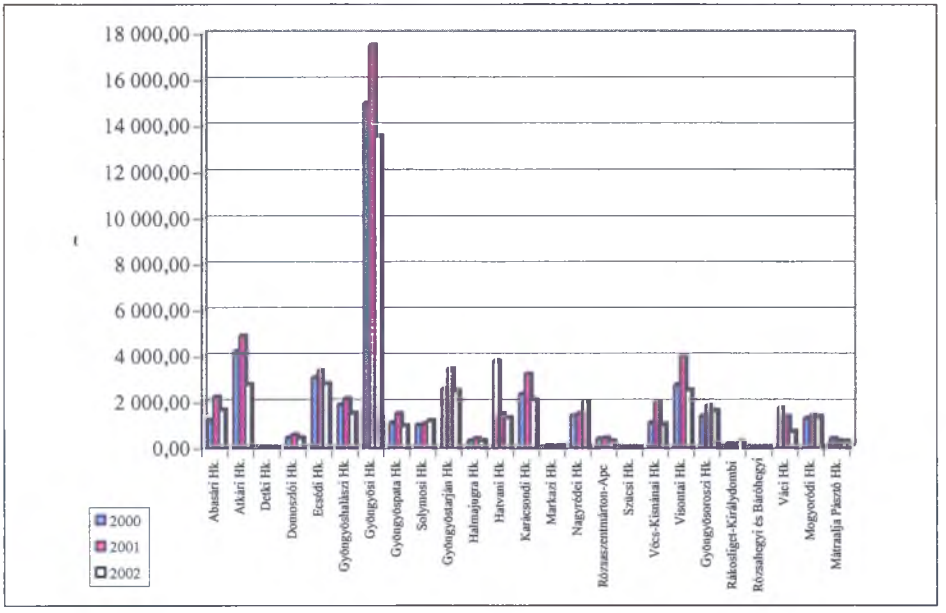

8. ábra

Kivitt mennyiség csemegeszőlőként hegyközségenként (2000, 2001, 2002)

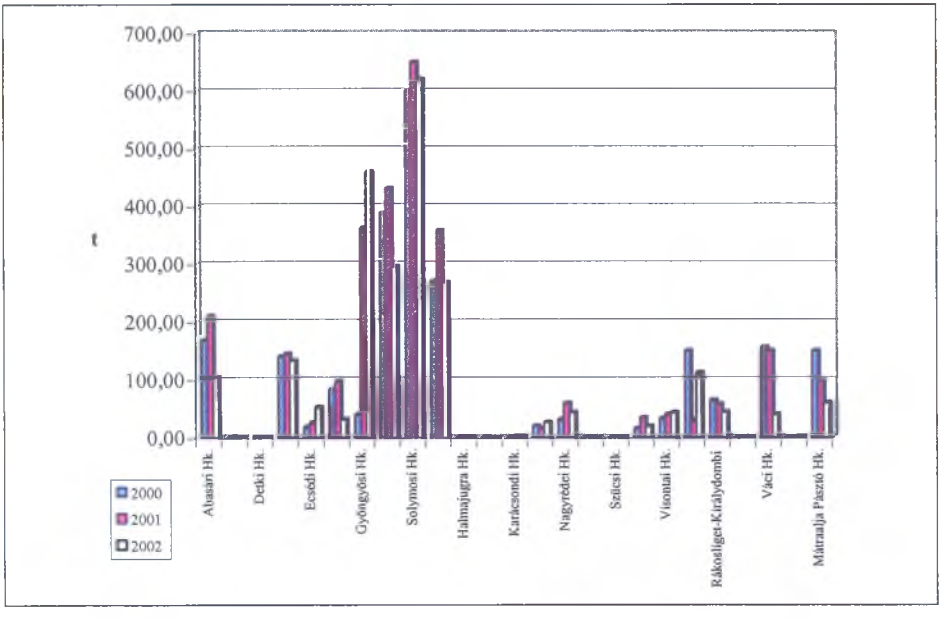

9. ábra

Kivitt mennyiség mustként hegyközségenként (2000, 2001, 2002)

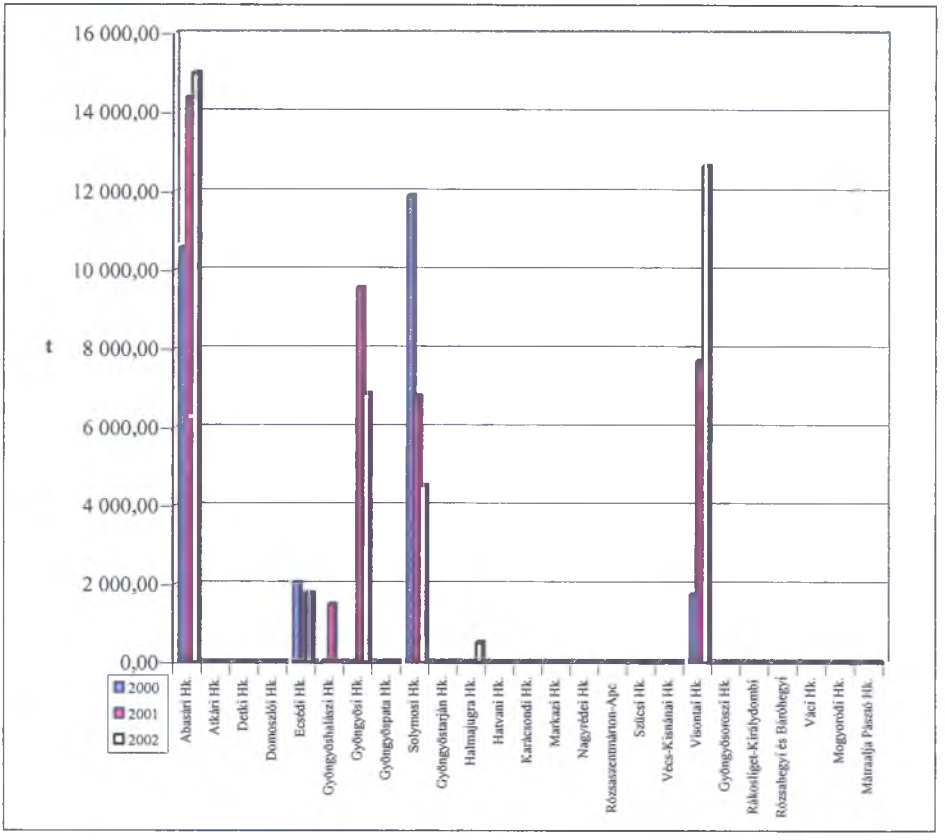

Borászati kapacitások

A Mátrai Hegyközségi Tanács által nyújtott adatok alapján a borvidéken található összes pince mérete 61.870 m^2 a tárolótér pedig összesen 521.806 hl. Jellemző, hogy ma már a legnagyobb arányt képviselik a saválló acéltartályok és ezt követi a fahordókban történő tárolása.

A pincék állapota, gondozottsága rendkívüli változatosságot mutat, azonban a többsége jól látja el funkcióját.

Az adatok alapján megállapítható, hogy a tárolókapacitás minőségi paraméterei nem adnak okot aggodalomra. A kihasználatlan tartalékok feltárása céljából felmértük az árutermelésre alkalmas kapacitásokat. Itt csak arra van mód, hogy megállapítsuk, hogy 6 hegyközségben van kihasználatlan kapacitás. Ezek azonban túlnyomórészt tönkrement volt nagyüzemi objektumok, amelyek az elmúlt csaknem másfél évtizedben olyan állapotba kerültek, hogy csak rendkívül pontos helyszíni felmérés alapján lehet eldönteni: érdemes-e azokat felújítani.

13. táblázat

Árutermelésre alkalmas kihasználatlan szőlőfeldolgozó, bortároló, borpalackozó (2002)

Sorszám	Hegyközség	Árutermelésre alkalmas kihasználatlan szőlőfeldolgozó, bortároló, borpalackozó	
		Igen	Nem
1.	Abasári Hk.	*	
2.	Atkári Hk.		*
3.	Detki Hk.	x	x
4.	Domoszlói Hk.		*
5.	Ecsédi Hk.		*
6.	Gyöngyöshalászi Hk.		*
7.	Gyöngyösi Hk.	*	
8.	Gyöngyöspata Hk.		*
9.	Solymosi Hk.		*
10.	Gyöngyöstarján Hk.		*
11.	Halmajugra Hk.		*
12.	Hatvani Hk.		*
13.	Karácsondi Hk.	*	
14.	Markazi Hk.		*
15.	Nagyrédei Hk.	*	
16.	Rózsaszentmárton-Apc		*
17.	Szücsi Hk.		*
18.	Vécs-Kisnánai Hk.		*
19.	Visontai Hk.		*
20.	Gyöngyösoroszi Hk.		*
21.	Rákosliget-Királydombi		*
22.	Rózsahegyi és Báróhegyi		*
23.	Váci Hk.		*
24.	Mogyoródi Hk.	*	
25.	Mátraalja Pásztó Hk.	*	
Összesen		6	18

x - nem szolgáltattak adatot

Szőlőszaporító anyag

A 25 hegyközségből háromban termeltek szőlő-szaporítóanyagot 2002-ben, nevezetesen az Abasári, a Nagyrédei és a Rózsaszentmárton-Apci Hegyközségben.

Elmondható, hogy Abasár szőlő-szaporítóanyagtermelésre szakosodott, hiszen itt 56 oltványtermelő közel 100 hektár területen évente mintegy 10 millió oltványt állít elő. A másik két hegyközségben 1-1 termelő foglalkozik szaporítóanyag termeléssel 4, illetve 1 ha-on.

14. táblázat

A Mátrai hegyközségek szőlő-szaporítóanyag termelése (2002)

Sor-szám	Hegyközség	Szőlő-szaporítóanyag termelés			
		Igen			Nem
		Oltvány-termelők száma (fő)	Terület (ha)	Előállított oltvány/év (millió db)	
1.	Abasári Hk.	56	100	10	
2.	Atkári Hk.				*
3.	Detki Hk.	x	x	x	x
4.	Domoszlói Hk.				*
5.	Ecsédi Hk.				*
6.	Gyöngyöshalászi Hk.				*
7.	Gyöngyösi Hk.				*
8.	Gyöngyöspata Hk.				*
9.	Solymosi Hk.				*
10.	Gyöngyöstarján Hk.				*
11.	Halmajugra Hk.				*
12.	Hatvani Hk.				*
13.	Karácsondi Hk.				*
14.	Markazi Hk.				*
15.	Nagyrédei Hk.	1	4	0,25	
16.	Rózsaszentmárton-Apc	1	1	0,14r	
17.	Szücsi Hk.				*
18.	Vécs-Kisnánai Hk.				*
19.	Visontai Hk.				*
20.	Gyöngyösoroszi Hk.				*
21.	Rákosliget-Királydombi				*
22.	Rózsahegyi és Báróhegyi				*
23.	Váci Hk.				*
24.	Mogyoródi Hk.				*
25.	Mátraalja Pásztó Hk.				*
Összesen		**3**			**21**

x - nem szolgáltattak adatot

A hegyközségi vezetés humán adottságai és az irodák felszereltsége

A hegyközségi működést alapvetően meghatározzák az elnökök és a hegybírók. Ezen a téren úgy tűnik jók az adottságok. A 23 hegyközségi elnök közül 17 rendelkezik felsőfokú végzettséggel, mely végzettség legtöbbjüknél agrárjellegű. A 23 hegybíró közül, pedig 16 szerzett felsőfokú képesítést.

15. táblázat

A hegyközségek alkalmazottainak végzettségére vonatkozó adatok, 2002

Hegyközségi alkalmazott	Végzettség				
	Egyetem				
	Kertészeti	Agrár-tudományi	Gazdaság-tudományi	Műszaki	Egyéb
Hk. elnök	3	2	–	–	5
Hegybíró	1	6	–	–	1
Alkalmazott	–	–	–	–	–
Összesen	4	8	–	–	6
	Főiskola				
	Mező-gazdasági	Gazdálkodási	Műszaki	Egyéb	Mező-gazdasági
Hk. elnök	4	1	–	2	4
Hegybíró	8	–	–	–	8
Alkalmazott	–	1	–	1	–
Összesen	12	2	–	3	12
	Középiskola				
	Gimnázium	Mezőg. Szakközép	Közgazdasági Szakközép	Műszaki Szakközép	Egyéb
Hk. elnök	2	1	–	3	–
Hegybíró	1	3	–	2	2
Alkalmazott	8	1	5	1	3
Összesen	11	5	5	6	5

A hegyközségi irodák felszereltségének vizsgálata során megállapítottuk, hogy mind a 25 hegyközségnek van számítógépe, ami örvendetes, de csaknem annyira sajnálatos, hogy mindössze kettőnek van internet hozzáférése. Ennek a ténynek egyre messzebbre ható hátrányát mielőbb meg kell szüntetni.

16. táblázat

Hegyközségi irodák felszereltsége (2002)

Sor-szám	Hegyközség	Hegyközségi iroda felszereltsége					
		Tele-fon	Mobil-telefon	Tele-fax	Számító-gép	Internet	E-mail
1.	Abasári Hk.	*	*		*		
2.	Atkári Hk.	*	*	*	*		
3.	Detki Hk.	x	x	x	x	x	x
4.	Domoszlói Hk.				*		
5.	Ecsédi Hk.	*	*		*		
6.	Gyöngyöshalászi Hk.	*			*		
7.	Gyöngyösi Hk.	*	*		*		
8.	Gyöngyöspata Hk.	*	*	*	*		
9.	Solymosi Hk.	*		*	*		
10.	Gyöngyöstarján Hk.	*	*	*	*	*	*
11.	Halmajugra Hk.	*	*		*		
12.	Hatvani Hk.	*	*		*		
13.	Karácsondi Hk.	*	*		*		
14.	Markazi Hk.	*		*	*		
15.	Nagyrédei Hk.	*	*	*	*	*	
16.	Rózsaszentmárton-Apc	*	*		*		
17.	Szücsi Hk.	*	*	*	*		
18.	Vécs-Kisnánai Hk.	*	*	*	*		
19.	Visontai Hk.	*	*		*		
20.	Gyöngyösoroszi Hk.	*		*	*		
21.	Rákosliget-Királydombi		*		*		
22.	Rózsahegyi és Báróhegyi		*		*		
23.	Váci Hk.		*		*		
24.	Mogyoródi Hk.	*	*	*	*		
25.	Mátraalja Pásztó Hk.	*	*		*		
Összesen		20	19	10	24	2	1

x - nem szolgáltattak adatot

17. táblázat

Alkalmazottak száma hegyközségenként (2002)

Sorszám	Hegyközség	Alkalmazottak száma	
		Főállású	Mellékállású
1.	Abasári Hk.	2	2
2.	Atkári Hk.	7	3
3.	Detki Hk.	x	x
4.	Domoszlói Hk.	–	1
5.	Ecsédi Hk.	1	–
6.	Gyöngyöshalászi Hk.	1	1
7.	Gyöngyösi Hk.	1	–
8.	Gyöngyöspata Hk.	1	–
9.	Solymosi Hk.	–	–
10.	Gyöngyöstarján Hk.	3	2
11.	Halmajugra Hk.	1	1
12.	Hatvani Hk.	–	–
13.	Karácsondi Hk.	1	3
14.	Markazi Hk.	1	–
15.	Nagyrédei Hk.	4	–
16.	Rózsaszentmárton-Apc	–	2
17.	Szücsi Hk.	–	1
18.	Vécs-Kisnánai Hk.	1	–
19.	Visontai Hk.	2	–
20.	Gyöngyösoroszi Hk.	1	2
21.	Rákosliget-Királydombi	x	x
22.	Rózsahegyi és Báróhegyi	x	x
23.	Váci Hk.	–	–
24.	Mogyoródi Hk.	–	–
25.	Mátraalja Pásztó Hk.	–	–
Összesen		27	18

x - nem szolgáltatott adatot

A táblázat adatai alapján 8 hegyközségnek nem volt 2002-ben főállású alkalmazottja, és 12 hegyközségnek nem volt mellékállású alkalmazottja. Öt hegyközségnek pedig egyáltalán nem volt sem főállású, sem mellékállású alkalmazottja. Utóbbi csak abban az esetben nem okoz gondot, ha vannak, akik a feltétlenül szükséges teendőket minden térítés nélkül is elvégzik.

Marketing aspektusok, javaslatok, vélemények

A Mátrai Borvidék modernizációját megalapozó kutatásaink során abból indultunk ki, hogy minden stratégiai tényezőt befolyásoló lépés előtt meg kell ismernünk az érintett termelők véleményét. Ezért noha meg vagyunk győződve arról, hogy a marketing tevékenység alapvető megjavítása nélkül nem lehet komoly előrelépésre számítani, mégis érdeklődéssel vártuk annak a felmérésnek az eredményeit, amely azt tudakolta, hogy szükség van-e közös marketing tevékenységre. A termelők átérzik a közös marketing fontosságát, amit mi sem bizonyít jobban, minthogy minden választ adó hegyközségi vezetés igent mondott (18. táblázat).

Felmértük azt is, hogy vajon melyik hegyközségnek milyen vezérbor elképzelése van. A 22 választ adó közül 14-en szavaztak a Szürkebarátra, 4-en az Olasz rizlingre. A túlnyomó többség fehérbort képzel el vezérbornak, hiszen mindössze egyetlen vörösbor kapott egy szavazatot. Ahogyan erre már korábban utaltunk további részletes feltáró, elemző munkára van szükség ezen a területen, miközben tudatában kell lennünk annak, hogy mielőbb döntenie kell ebben a kérdésben az érintetteknek (19. táblázat).

Számos aggály merült fel a Mátrai Borvidék nevével kapcsolatban, főként amiatt, hogy nem kelt szerencsés asszociációkat a névben előforduló alja helyhatározó kifejezés. Miközben megállapítható, hogy topográfiailag teljesen pontos a név. Másrészt a Mátraalja név nehezen kiejthető, főként a külföldiek számára. Sok szakember szerencsésebbnek tartaná az elmondottak miatt, ha Mátrai lenne a borvidék neve. Az ezzel kapcsolatos kutatásunk azt az eredményt hozta, hogy a többség nem lát indokot a névváltoztatásra. Azt gondoljuk, hogy a vezérbor kiválasztásával kapcsolatos projektet ki lehetne bővíteni azzal, hogy megkérdezik a hazai és külhoni fogyasztók véleményét is ebben az ügyben és ennek ismeretében hozzák meg a döntést a termelők (20. táblázat).

Fontosnak tartottuk annak felmérését is, hogy az egyes hegyközségek milyen turisztikailag is hasznosítható adottságokkal rendelkeznek. A 21. táblázatból megállapítható, hogy az átlagosnál több a rendezvények és az építészeti látnivalók száma. Ahhoz azonban, hogy ezek az adottságok a mainál több bevételt hozzanak a hegyközségekben élőknek szükség van az ezzel kapcsolatos marketing jobb összehangolására, az időpontok és programok egyeztetésére, valamint a borvidéki jelleg határozottabb érvényesítésére. Ennek a munkának is koordinátorai lehetnek a pinceszövetkezetek, illetve a későbbiek során a létrejövő Mátra Borkereskedőház. Az mindenesetre kedvező körülmény, hogy több évtizedes kezdeményezésekre lehet támaszkodni ezen a téren is, „csupán" ezt kell a XXI. Század követelményeihez igazítva rendszerbe szervezni és megújítani.

18. táblázat

Szükség van-e a Mátrai Borvidék közös marketingjére?

Sorszám	Hegyközség	Szükség van-e a Mátrai Borvidék közös marketing-jére?	
		Igen	Nem
1.	Abasári Hk.	*	
2.	Atkári Hk.	*	
3.	Detki Hk.	x	x
4.	Domoszlói Hk.	*	
5.	Ecsédi Hk.	*	
6.	Gyöngyöshalászi Hk.	*	
7.	Gyöngyösi Hk.	*	
8.	Gyöngyöspata Hk.	*	
9.	Solymosi Hk.	*	
10.	Gyöngyöstarján Hk.	*	
11.	Halmajugra Hk.	*	
12.	Hatvani Hk.	*	
13.	Karácsondi Hk.	*	
14.	Markazi Hk.	*	
15.	Nagyrédei Hk.	*	
16.	Rózsaszentmárton-Apc	x	x
17.	Szücsi Hk.	*	
18.	Vécs-Kisnánai Hk.	*	
19.	Visontai Hk.	*	
20.	Gyöngyösoroszi Hk.	x	x
21.	Rákosliget-Királydombi	*	
22.	Rózsahegyi és Báróhegyi	*	
23.	Váci Hk.	*	
24.	Mogyoródi Hk.	*	
25.	Mátraalja Pásztó Hk.	x	x
Összesen		**21**	**0**

x - nem szolgáltatott adatot

19. táblázat

Javaslatok a Mátrai Borvidék vezérborára

Sorszám	Hegyközség	Mi lehetne a Mátrai Borvidék vezérbora?
1.	Abasári Hk.	Ottonel Muskotály
2.	Atkári Hk.	Szürkebarát
3.	Detki Hk.	x
4.	Domoszlói Hk.	Szürkebarát
5.	Ecsédi Hk.	Szürkebarát
6.	Gyöngyöshalászi Hk.	Szürkebarát
7.	Gyöngyösi Hk.	Szürkebarát
8.	Gyöngyöspata Hk.	Szürkebarát
9.	Solymosi Hk.	Szürkebarát
10.	Gyöngyöstarján Hk.	Szürkebarát
11.	Halmajugra Hk.	Olaszrizling
12.	Hatvani Hk.	Tramini
13.	Karácsondi Hk.	Kékfrankos
14.	Markazi Hk.	Szürkebarát
15.	Nagyrédei Hk.	Szürkebarát
16.	Rózsaszentmárton-Apc	x
17.	Szücsi Hk.	Szürkebarát
18.	Vécs-Kisnánai Hk.	Olaszrizling
19.	Visontai Hk.	Olaszrizling
20.	Gyöngyösoroszi Hk.	Szürkebarát
21.	Rákosliget-Királydombi	Szürkebarát
22.	Rózsahegyi és Báróhegyi	Szürkebarát
23.	Váci Hk.	x
24.	Mogyoródi Hk.	Olaszrizling
25.	Mátraalja Pásztó Hk.	Mátrai Muskotály

x - nem szolgáltatott adatot

Rangsor	Fajta	
1	Szürkebarát	14
2	Olaszrizling	4
3	Muskotály	2
4	Tramini	1
5	Kékfrankos	1

20. táblázat

Szükség van-e a Mátrai Borvidék nevének megváltoztatására?

Sorszám	Hegyközség	Szükség van-e a Mátrai Borvidék nevének megváltoztatására?	
		Igen	Nem
1.	Abasári Hk.	*	
2.	Atkári Hk.		*
3.	Detki Hk.		
4.	Domoszlói Hk.	*	
5.	Ecsédi Hk.		*
6.	Gyöngyöshalászi Hk.		*
7.	Gyöngyösi Hk.	*	
8.	Gyöngyöspata Hk.		*
9.	Solymosi Hk.	*	
10.	Gyöngyöstarján Hk.	x	x
11.	Halmajugra Hk.		*
12.	Hatvani Hk.		*
13.	Karácsondi Hk.		*
14.	Markazi Hk.		*
15.	Nagyrédei Hk.		*
16.	Rózsaszentmárton-Apc	x	x
17.	Szücsi Hk.	*	
18.	Vécs-Kisnánai Hk.		*
19.	Visontai Hk.		*
20.	Gyöngyösoroszi Hk.		*
21.	Rákosliget-Királydombi		*
22.	Rózsahegyi és Báróhegyi		*
23.	Váci Hk.	x	x
24.	Mogyoródi Hk.	*	
25.	Mátraalja Pásztó Hk.		*
Összesen		**6**	**15**

x - nem szolgáltatott adatot

21. táblázat

Település jellemzők Hegyközségenként, 2002 (1)

Sor-szám	Hegyközség	Táj	Hagyományok	Rendezvények	Épület (múzeum, kastély stb.)	Híres ember	Étel, ital	Kikapcsolódási lehetőségek	Vállalkozások
1.	Abasári Hk.	Sárhegyi (Cibikei) és Hanáké dűlő szőlőültetvényei	1200-as évekre visszamenőleg írásos emlékek a szőlőtermesztésről	Országos Katonadalok Fesztiválja és borverseny	Kapásház múzeum és Aba Sámuel Emlékpince	Aba Sámuel magyar király, Hanák Kolos	Abasári Olasz Rizling	Solus Lovaspark (lovaglás), Borturizmus, falusi vendéglátás	–
2.	Atkári Hk.	x	x	x	x	x	x	x	x
3.	Detki Hk.	x	x	x	x	x	x	x	x
4.	Domoszlói Hk.	Szikla-szurdok	–	Szent István-napi sportnap	–	–	–	Horgásztó és camping	–
5.	Ecsédi Hk.	–	Ecsédi lakodalmas	Falunap, horgászverseny, búvárverseny	Szent lapos kápolna	Richter Gedeon	Kedves Vendéglő	Ecsédi Bányató	–
6.	Gyöngyöshalászi Hk.	–	–	–	Hanisz Kúria	–	–	–	–
7.	Gyöngyösi Hk.	Sárhegy-Farkasmáj	Orbán Napi Borünnep	Borversenyek	Orczy-Kastély, Mátra Múzeum	Paczik Ferenc (szőlőnemesítő)	Gyöngyösi gulyás, száraz fehér bor	Turisztika	–
8.	Gyöngyöspata Hk.	Nemesi szőlőbirtokok	Szüreti Felvonulás, Bál	Hagyományőrző népzenei fórumok	Gyöngyöspatai Róm.Katolikus templom Jesse oltárral		–	Gyöngyöspatai tó	–
9.	Solymosi Hk.	–	–	Szüreti Napok	–	–	–	–	–
10.	Gyöngyöstarján Hk.	–	–	–	Haller Pince, Borhy Kastély	–	–	–	–
11.	Halmajugra Hk.	–	–	–	–	–	Halmajugrai szemelt rizling	–	–
12.	Hatvani Hk.	Grassalkovich birtok (szőlő)	–	Barokk-napok kiállítások Expo	Cukorgyár, Börház, Ady Endre Könyvtár, Kristály Kastély, Posztógyár	Grassalkovich-család, Hatvany-család, Kocsi Albert	Bor (Nagygombosi) GIA Kft.	Strand, Nagygombos (lovaglás), Söderostó (horgászat)	GIA Kft. Nagygombos
13.	Karácsondi Hk.	–	–	–	–	–	–	–	–

21. táblázat

Település jellemzők Hegyközségenként, 2002 (1)

Sor-szám	Hegyközség	Táj	Hagyományok	Rendezvények	Épület (múzeum, kastély stb.)	Híres ember	Étel, ital	Kikapcsolódási lehetőségek	Vállalkozások
14.	Markazi Hk.	Dombvidéki szőlőik	–	Szüreti felvonulás	–	–	–	Mátrai Erőmű tava, Falusi turizmus	Borászok, borkóstolók
15.	Nagyrédei Hk.	Pincesor, tavak	port, pincesoron hagyományos szőlőfel-	Nyitott pincék, szüreti napok, Konzuli szüret	Zsellérház, Bormúzeum	Molnár József (festőművész	–	Vadászat	Kecskefarm, Panzió
16.	Rózsaszentmárton-Apc.	Tarcódi-Nagyvölgyi Pincesor	–	Rózsanapok, Pünkösdi rendezvény	Bányász múzeum	–	–	–	–
17.	Szűcsi Hk.	3 szintes pincesor	–	–	Bajza József szülőháza	Bajza József	–	3 db tó (horgászat	–
18.	Vécs-Kisnánai Hk.	–	Borlátó választása	Orbán-napi borünnep	Kisnánai vár	–	–	–	–
19.	Visontai Hk.	–	–	–	–	–	Visontai Olaszrizling	–	–
20.	Gyöngyösoroszi Hk.	–	–	–	–	–	–	–	–
21.	Rákosliget-Királydombi	–	–	–	–	–	–	–	–
22.	Rózsahegyi és Báróhegyi	Hegyeki Pincesor	1760 évtől szőlőtermelés	Szüreti Bál	Nyári Pál Kastély	–	–	Lovasiskola, Horgászegyesületi tó	–
23.	Váci Hk.	Dunakanyar	–	Váci Világi Vigalom	–	–	Viziturizmus	–	–
24.	Mogyoródi Hk.	Budapest közelsége	Körmenet	Hungaroring	–	–	–	Motoros sportok	–
25.	Mátraalja Pásztó Hk.	Hasznos Csenteri vár	–	Szüreti felvonulás	Múzeum	–	Palócgulyás, Sztrapacska	–	–

A beruházások fontosság szerinti rangsora

Felmértük azt is, hogy az egyes hegyközségek milyen fontossági sorrendet állítanak fel a beruházások tekintetében. Amint azt a következő táblázat bemutatja az első helyre a szőlő telepítést teszik az érintettek, ami nyilvánvalóan összefügg az ültetvények életkorának bemutatásakor tett megállapításainkkal, miszerint az utóbbi 15-20 évben ezen a téren jelentős lemaradás keletkezett. A második helyre az új szőlőfeldolgozó került, míg a harmadikra az új bortároló létesítése.

3. kép

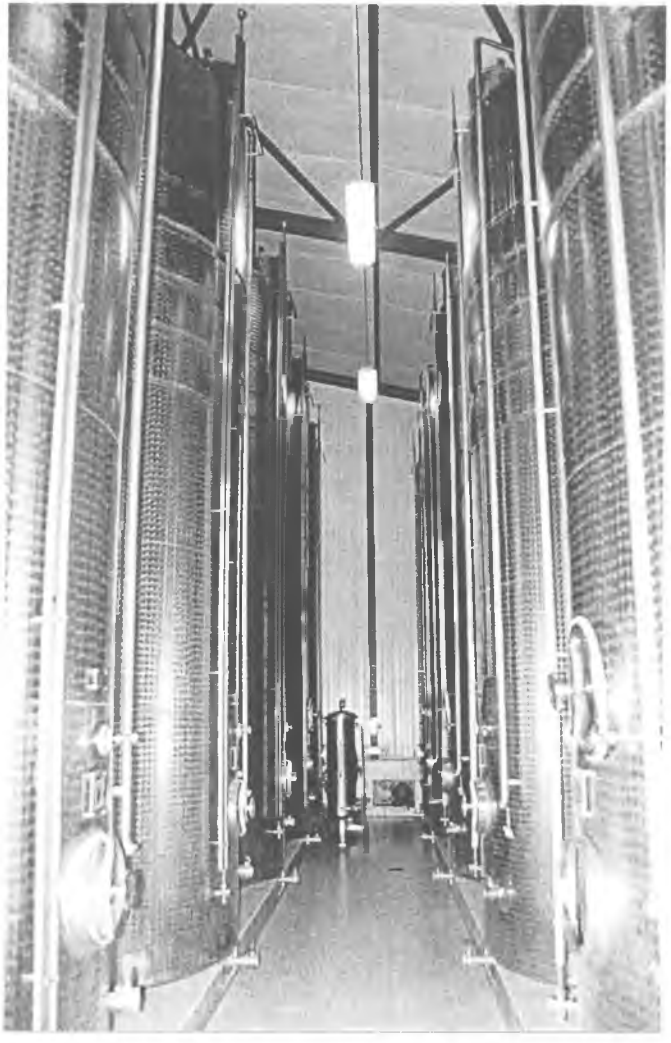

Hűthető-fűthető bortárolók

22. táblázat

A beruházások rangsorolása a hegyközségi fontosság szerint (1 a legfontosabb - 5-ig)

Sor-szám	Hegyközség	Megnevezés							
		Új szőlő-telepítés	Új szőlő-feldol-gozó	Szőlő-feldolgozó rekonstrukciója	Új bor-tároló	Bortároló rekonstrukciója	Új bor-palackozó	Borpa-lackozó rekonstrukciója	Mátrai Bor-kereske-dőház
1.	Abasári Hk.	1		2		3		4	
2.	Atkári Hk.	1	2		3		4		5
3.	Detki Hk.	x	x	x	x	x	x	x	x
4.	Domoszlói Hk.	4		1	2	3	5		
5.	Ecsédi Hk.	4	1		3		2		5
6.	Gyöngyöshalászi Hk.	1	2		3		4		5
7.	Gyöngyösi Hk.	3	1	4	5	2			
8.	Gyöngyöspata Hk.	4	5	2		3			1
9.	Solymosi Hk.	2	1		3		4		5
10.	Gyöngyöstarján Hk.	1		2		3	4		5
11.	Halmajugra Hk.	1		3		4	5		2
12.	Hatvani Hk.	1	2	5	3				4
13.	Karácsondi Hk.	1	2	4	3		5		
14.	Markazi Hk.	2		4		3		5	1
15.	Nagyrédei Hk.	2	1				1		3
16.	Rózsaszentmárton-Apc	x	x	x	x	x	x	x	x
17.	Szücsi Hk.	5	4	4	4	4	2	2	3
18.	Vécs-Kisnánai Hk.	3	1		2		4		5
19.	Visontai Hk.	1		3		4	5		2
20.	Gyöngyösoroszi Hk.	1	5	3	4	2			
21.	Rákosliget-Királydombi	1		2		3		5	4
22.	Rózsahegyi és Báróhegyi	1	3		2		5		4
23.	Váci Hk.	4	1		2		3		5
24.	Mogyoródi Hk.	3	1		2		4		
25.	Mátraalja Pásztó Hk.	1	2			3	4		5
Fontossági sorrend összesítő		**12 x 1**	**7 x 1**	**1 x 1**	**0 x 1**	**0 x 1**	**1 x 1**	**0 x 1**	**2 x 1**
		3 x 2	**5 x 2**	**4 x 2**	**5 x 2**	**2 x 2**	**2 x 2**	**1 x 2**	**2 x 2**
		3 x 3	**1 x 3**	**3 x 3**	**6 x 3**	**7 x 3**	**1 x 3**	**0 x 3**	**2 x 3**
		4 x 4	**1 x 4**	**4 x 4**	**2 x 4**	**3 x 4**	**7 x 4**	**1 x 4**	**3 x 4**
		1 x 5	**2 x 5**	**1 x 5**	**1 x 5**	**0 x 5**	**5 x5**	**2 x 5**	**8 x 5**

5. A MÁTRAI BORVIDÉK MODERNIZÁCIÓJÁNAK CÉLJA

Ha a cél tömör meghatározására törekszünk, akkor ez a következő: a termelők jövedelmének növelése, életminőségének javítása a versenyképes bortermeléssel. Ennek a célnak az eléréséhez viszontmeg kell határozni a borvidék emblematikus, vezérborát, (Mátrai Szürkebarát?) annak fajtabeli, termesztés technológiai, borkészítés-technológiai és csomagolási jellemzőit.

Pótolni kell a hiányzó infrastruktúra elemeket, amelynek a közlekedési feltételek javításán környezetvédelmi aspektusai is vannak (központi permetlé víznyerő és növény védőszer maradékgyűjtő-, kezelő helyek).

Meg kell szervezni a termelői érdekeket szolgáló szaktanácsadást, amely nem az input szállító kereskedelmi cégek üzleti szempontjai alapján szaktanácsolja a szőlősgazdákat, termelőket, hanem kizárólag és kifejezetten a szőlősgazdák, termelők érdekeinek megfelelően, és a végtermék iránti piaci igényből kiindulva.

Ki kell alakítani és meg kell valósítani a piac vezérelt fajtapolitikát és az ezt érvényre juttató korszerű, csoportos, gazdaságos méretű szőlőültetvény-létesítést, majd ahol erre lehetőség van ott a borvidéki agrotechnikai feltételeket, standardokat.

Ki kell dolgozni egy térségi növényvédelmi előjelző rendszert, amely a meteorológiai előrejelzésen alapul, és információt szolgáltat a szőlősgazdáknak a várható növénybetegségekről és kártevőkről javaslattétellel a védekezés konkrét módjára és idejére.

Létre kell hozni legalább három termelői tulajdonú pinceszövetkezetet, amelyek egyenként mintegy 30 ezer hektoliter kapacitású, modern szőlő feldolgozó, borpalackozó és késztermétárolót működtetnek. Ezek lehetővé teszik a fajlagos jövedelem növelését és növelik a piaci biztonságot. Ezeknek a korszerűsített illetve új kapacitásoknak meg kell felelniük az EU előírásainak mind a technológia, mind a méret szempontjából. Ennek során újjá kell éleszteni azokat a volt nagyüzemi szőlőfeldolgozó és borászati kapacitásokat, amelyek erre alkalmasak.

Internet alapú beszerzési és részben értékesítési rendszer bevezetését javasoljuk, melynek segítségével szervezett és hatékony logisztikai rendszer jön létre.

Létre kell hozni és a termelők javára hatékonyan kell működtetni a termelői tulajdonú Mátra Bor Kereskedőházat, melynek feladata többek között a hatékony, folyamatos marketingtevékenység összehangolása.

Úgy kell kialakítani és működtetni a borturizmus rendszerét, hogy abban érvényesüljenek a munkamegosztás, a specializáció előnyei, és ki legyen küszöbölve a belső konkurencia hatékonyságrontó hatása. Mindezek közben ki kell dolgozni az állami irányítás számára azokat a javaslatokat, amelyek hatékonyan segítik a Mátrai Borvidék modernizációját és a hasonló jellegű modernizációs programok megvalósítását.

Fentiek magas színvonalú megvalósításával olyan termelési-szolgáltatási-kereskedelmi előnyök birtokába juthatnak a szőlősgazdák, amelyek jelentősen csökkentik kiszolgáltatottságukat, növelik versenyképességüket, javítják tevékenységük jövedelmezőségét.

Az Mátrai Borvidék modernizációját meghatározó tényezőit és szervezeteit a 10. ábra mutatja be.

10. ábra

A Mátrai Borvidék modernizációját meghatározó tényezők és szervezetek

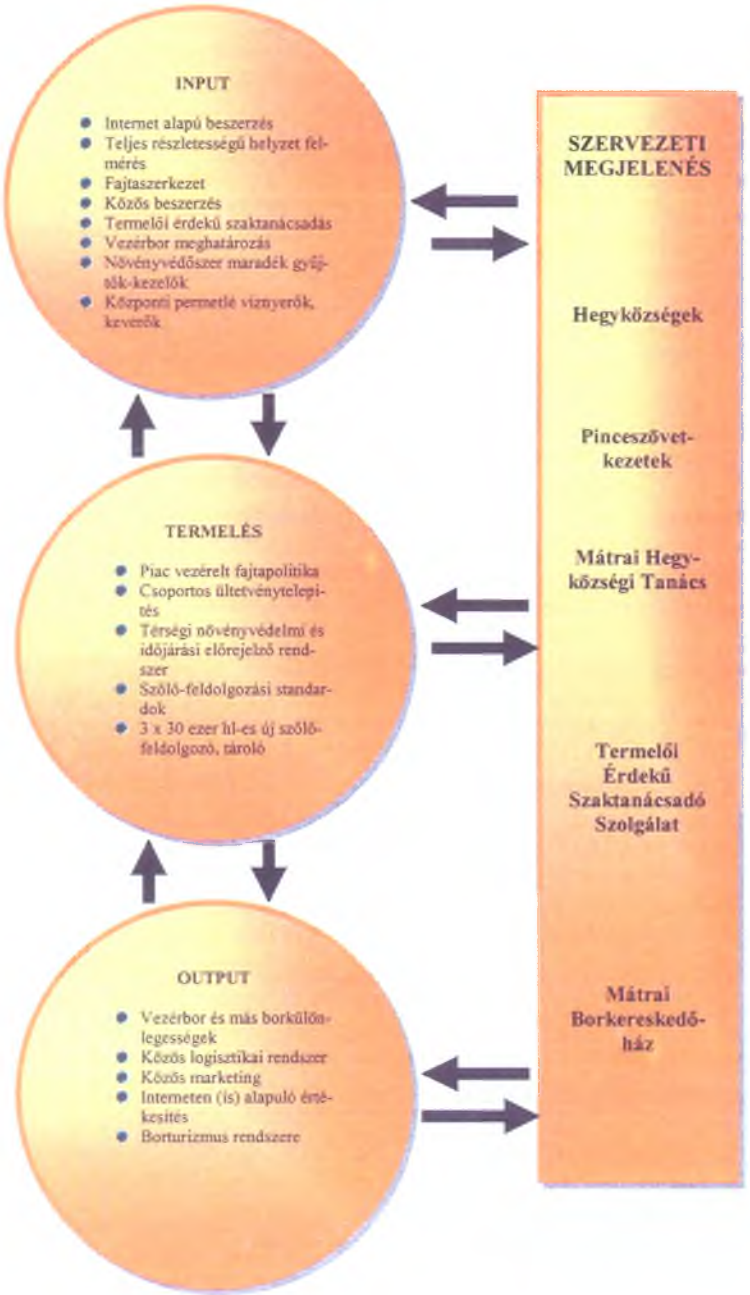

6. A MÁTRAI BORVIDÉK MODERNIZÁCIÓJÁNAK HATÁSA AZ AGRÁRPIACI VERTIKUMRA

- Csökken a termelők kiszolgáltatottsága, javulnak piaci kapcsolataik
- A szektor versenyképességének jelentős növekedése; EU viszonylatban is
- Csökken a termelők, a finanszírozók és befektetők kockázata
- Kereslet és kínálat nagyobb összhangja
- Kooperációs kultúra szintjének növekedése
- Létrejönnek a különleges minőségű borelőállítás komplex feltételei
- Megbízhatóbb, gyorsabb adatszolgáltatási feltételek
- Mérettől függetlenül biztosított a piaci szereplők esélyegyenlősége
- A termelési folyamatok jobban befolyásolhatók, irányíthatók, gazdaságosabbá tehetők
- A szőlő-bor szektorról megbízható, naprakész makroszintű információk állnak rendelkezésre, melyek rendszeres elemzésével visszacsatolhatók mikroszintre az információk, illetve ágazati szintű kutatásokhoz is felhasználhatók
- A kutatóhelyek aktuális eredményei szervezetten a termelők rendelkezésére bocsáthatók, az új technológiák, termékek gyorsabban átültethetők a gyakorlatba
- Hatékonyabb, egységes marketingtevékenység valósítható meg, mely növeli a nemzetközi versenyképességet
- A belföldi és külföldi piac szervesen összekapcsolható

7. A MÁTRAI BORVIDÉK MODERNIZÁCIÓJÁNAK GAZDASÁGI HATÁSAI

- A finanszírozási, befektetési kockázat csökken, kiszámítható finanszírozási rendszer jön létre
- Javul a cash-flow pozíció
- Jobb erőforrás kihasználás alakulhat ki
- Gazdaságosabb és hatékonyabb beszerzés, értékesítés, működés
- Áttörés érhető el a minőségjavításban és a minőségbiztosításban
- A termelés, feldolgozás, értékesítés tervezhetővé válik
- A kereslet és kínálat nagyobb összhangja jöhet létre
- Javulhat a készletgazdálkodás színvonala
- Értékesítési és beszerzési költségek csökkenhetnek
- A logisztika korszerűsítése lehetővé teszi a fajlagos szállítási költségek csökkentését

8. A MÁTRAI BORVIDÉK MODERNIZÁCIÓJÁNAK SZÁMSZERŰSÍTHETŐ EREDMÉNYEI

A projekt megvalósítása révén évi 1200-1600 millió Ft-al növekedhet a szőlősgazdák bevétele, a nyeresége pedig 300-400 millió Ft-al növekedhet. A borvertikum hiányzó láncszemeinek kiépülésével, az integrált rendszer működtetésével növekszik a hosszú távon gazdaságosan foglalkoztatható létszám, ami különösen fontos regionális előnnyé válik.

A Mátrai Borvidék Modernizációja a borvidék 13.428 regisztrált szőlőtermelője többségének nyújt segítséget.

9. A MÁTRAI BORVIDÉK MODERNIZÁCIÓJÁNAK HATÓTERÜLETE

Mivel az MBM megvalósításában főként a helyzetfeltáráshoz bevonjuk a főiskola hallgatóit is, valamint ezt követően a projektet oktatási anyaggá teszszük, így az ismeretek átadásával a főiskolai hallgatók révén az ország jelentős részére is kiterjedhet a hatása. Sőt ezen túlmenően a szomszédos Dél-Szlovákiai, Nyugat-Ukrajnai, és Nyugat-Romániai régiókban is befolyásolhatja a jövőbeni döntéseket, a tudományos tanácskozások és a gyakorlati bemutatók révén. Szűkebb területi hatása a Mátrai Borvidéken, illetve a Gyöngyösi kistérségben lesz jelentős, de meggyőződésünk szerint a többi borvidék is komoly érdeklődést fog tanúsítani, mert a jelenlegi helyzetben ott is hasonló modernizációs gondokkal küzdenek a szőlősgazdák.

Megvalósítás helye:

Település: Mátrai Borvidék községei

Kistérség: Gyöngyös illetve a Mátrai Borvidék

Az MBM megvalósításának lehetséges ütemezése:

Kezdete: 2004

Befejezés: 2007

Az MBM megvalósításának költsége:

I. ütem

Teljes költségvetés: 400 millió Ft

Saját erő: 40 millió Ft; 10%

II. ütem

Teljes költségvetés: 4100 millió Ft

Saját erő: 820 millió Ft; 20%

Az MBM haszonélvezője:

A Mátrai Borvidék társult termelői és azok családjai

10. A MÁTRAI BORVIDÉK MODERNIZÁCIÓJÁNAK KOCKÁZATI TÉNYEZŐI ÉS AZOK KEZELÉSE

- A kiinduló helyzet feltárása nem olyan mélységű, hogy az alapja lehessen a termelőkkel közösen kialakított stratégiának.

Ennek kezelése oly módon lehetséges, hogy nem csupán a Mátrai Borvidék makro adatait, de az egyes termelők helyzetének specifikumait is fel kell mérni- csoportos és egyéni helyszíni felmérésekkel, interjúkkal – majd ezekből levonni az általánosítható következtetéseket.

- A legnagyobb kockázatot az együttműködési készség alacsony szintje hordozza, amelynek mélyen gyökerező okai vannak.

Ennek kezelésére fel kell tárni a konkrét okokat, meg kell határozni azok kezelési módját. Minél nagyobb kört kell bevonni nemcsak a helyzet feltárásba, de a stratégia kidolgozásába is. Ez a munka sok tudást, helyismeretet, empátiát és elkötelezettséget kíván a partnerektől (is). Már a tevékenység kezdetén meg kell határozni a többségi döntési elv érvényességi területeit és azokat a területeket is ahol 2/3-os többségre van szükség a döntéshez. Nem gondoljuk megvalósíthatónak a minden termelő általi elfogadást, mint alapvető döntési elvet. Természetesen a részt vesz - nem vesz részt a Mátrai Borvidék modernizációjában mindenki számára nyitva álló lehetőség, hiszen legalapvetőbb elv az önkéntesség. Azt azonban kerülni kell, hogy mindenki mindent úgy értelmezhessen, ahogyan azt az adott részkérdésben vélt, vagy valódi érdekei éppen megkívánják.

- Ha rosszul sikerül vagy nem alakul ki többségi vélemény a vezér bor, a célpiac meghatározása körül akkor az egész Mátrai Borvidék modernizációja kerül veszélybe.

Ennek a kockázati tényezőcsoportnak a kezelésére széleskörű tudományos háttérbázist kell felépíteni, amelyet hosszas és alapos kutatómunka alapozhat csak meg, miközben arra is

gondot kell fordítani, hogy a termelők hozzájuthassanak minden olyan fontos információhoz, amely megalapozza döntésüket.

- Mivel nagy léptékű, több ezer termelő és ezzel együtt több ezer család jövőbeni lehetőségeit érintő programról van szó, ezért az önként vállalt, magas szintű szerződéses és kooperációs fegyelem csorbulása kudarcra ítélheti az egész vállalkozást.
  Ennek kivédésére olyan döntési fórumokat kell létrehozni és működtetni, amelyek rendelkeznek a szigorú szankcionálás jogosítványaival is, mindemellett a termelőknek kiválóan informáltaknak kell lenniük, Ami termelői érdekű szaktanácsadás nélkül elképzelhetetlen. Ez is alapfeltétel.
- Mivel igen nagy horderejű modernizációs projektről van szó, ezért a szükséges források megszerzése késedelmet vagy részleges hiányt szenvedhet.
  Ennek kezelésére olyan részletes forrás allokációt kell kidolgozni, amely felhasználja az EU és a magyar állami támogatásokat, a hazai hitelintézeti forrásokat, és a saját erőt egyaránt. Arra is szükség lesz, hogy a Mátrai Borvidék modernizációjának előkészítése során az agrár kormányzatnak új, megalapozott javaslatokat adjunk a szőlővertikum hatékonyabb és célorientáltabb finanszírozására. (pl. kamattámogatás az egész szőlő-bor vertikumra vonatkozóan)
- Jelentős kockázati tényező a Mátrai Borvidék modernizációjának megvalósítása során, az értékesítési piacokon a várható piaci trendek időbeni észlelése és az alkalmazkodás abszolválása.

Ennek kezelésére olyan szakmai, informatikai jellemzőket és kompetenciákat kell megvalósítani, működtetni, amelyek nemcsak az időben észlelésre képesek, de arra is, hogy a rugalmas reagálást megkonstruálják, és eredményesen vezéreljék is.

- Kockázati tényezőt jelent az, ha a Mátrai Borvidék modernizációjának konzekvens végig vitele elmarad, vagy olyan mértékben szenved csorbát, hogy veszélyezteti a végső célok megvalósítását.
  Ennek kezelése oly módon valósulhat meg, hogy a partnerek összehangolt együttműködését tehetséges, hiteles, a termelők által elfogadott vezetők, választott tisztségviselők irányítják, szervezik. A döntési kompetenciák pontos körülhatárolása éppolyan fontos, mint a kitűzött iránytól való eltérés következményének pontos és már az együttműködés első szakaszában történő meghatározása, valamint annak konzekvens alkalmazása.

11. A PARTNEREK ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉSI FELÜLETEK

Termelők és azok Hegyközségei – beszerzés, értékesítés, készlet- és kapacitás-nyilvántartás, pénzügyi támogatások, hitelezés, hitelkezelés és egyéb pénzügyi folyamatok, termelésirányítás, szállításszervezés, pályázati figyelő, pályázati ajánlatok, pályázatkészítéshez szaktanácsadás, pályázatkezelés.

Mátrai Hegyközségi Tanács (MHT) – adatszolgáltatás, elemzés, marketing információk, szaktanácsadási szükségletek feltárása. MBP előkészítésben, szervezésben résztvevő.

Mátrai Borvidék Pinceszövetkezetei (MBP) – beszerzés, értékesítés, időjárási és növényvédelmi előrejelzés, készlet- és kapacitás-nyilvántartás, pénzügyi támogatások, hitelkezelés és egyéb pénzügyi folyamatok, termelésirányítás, szállításszervezés, szellemi és materiális logisztika, pályázati figyelő, pályázati

ajánlatok, pályázatkészítéshez szaktanácsadás, pályázatkezelés, marketing.

Mátra Bor Kereskedőház (MBK) – a termelői tulajdonban levő bor kereskedőház szervezi és végzi a borértékesítést, szellemi és materiális logisztikát, végzi az összehangolt és hatékony marketing tevékenységet.

Károly Róbert Főiskola – stratégiai tervjavaslat készítés, fejlesztési program javaslatok készítése, stratégiai tanácsadás, fejlesztési program és projekt tanácsadás, kutatás, elemzés, szellemi logisztika. MBP előkészítés, szervezés koordinátor. Termelői érdekű szaktanácsadás, marketing alap információk, piaci előrejelzések konzultáció.

Hegyközségek Nemzeti Tanácsa (HNT) – adatszolgáltatás, elemzés, stratégiai és fejlesztési program, marketing konzultáció. MBP előkészítésben, szervezésben résztvevő.

Magic Onix Magyarország Kft – kidolgozza, bevezeti, szervízeli az MBM számítástechnikai hátterének szoftver feltételeit, az Internet alapú beszerzést, értékesítést, logisztikát.

4. kép

Solybor termékek (2000 és 2001)

STRATEGY FOR THE DEVELOPMENT OF VINEYARDS AND WINERIES OF THE MÁTRA REGION

MAGDA SÁNDOR – GERGELY SÁNDOR

SUMMARY

The Mátra wine producing region, the most expansive hilly region of Hungarian vineries, is found on the slopes of the Mátra mountains. The 22 settlements of County Heves apart, the region includes also Vác, Mogyoród, Rákosliget-Királydomb and Rózsahegy-Báróhegy of County Pest and Pásztó of County Nógrád. On the basis of information collected in 2002, the council of wine producing ("hill") communities included 13428 members. Given the region's geographical, meteorological and soil characteristics it is outstandingly well suited for growing vines for white and red wine and dessert grapes. The area of Mátra region is 8052 hectares, which is 8.7% of Hungary's wine producing land. In all 501,499 tons of grapes were harvested in Hungary in 2002, of which 49,739 tons (9.9%) were produced in the Mátra region. In Hungary each wine producer cultivates on average 0.32 hectares of vineyards, in the Mátra region the figure is 0.66 hectares. Nevertheless the region is characterized by a fragmentation of wine producing land, extensive variation in agro-technical know-how, viniculture, wine-quality and marketing as well as by lack of leader wines. A few larger producers apart, no significant number of smaller groups producing high quality wines emerged, mainly because of a lack of cooperation, feeble integration of resources, scarcity of capital investments and absence of marketing knowledge. Growers' income was much reduced because in the three survey years more than 74% of their produce was sold off as unprocessed wine-grapes. In 2002 the figure was as high as 82.7%.

Vine-grafts were produced in three of the 25 hill settlements, namely in Abasár, Nagyréde and Rózsaszentmárton-Apc. Of these Abasár counts as a specialist in this field, as 56 producers in the village grow yearly 10 million grafts over 100 hectares. The other two villages cultivate grafts on four and one hectare respectively.

Fundamentally the president and leader ("wine-judge") of their councils govern the workings of wine producing villages. In all 17 presidents and 16 leaders of the 23 villages possessed university qualifications mainly in an agrarian field. Upon surveying council office equipment we have found that all of them possessed computers, but only two of them had internet facility. This handicap should be overcome as soon as possible.

In searching for ways of modernizing the Mátra wine producing region we have sought the opinion of producers before each proposed move influencing strategic factors. Growers appreciated the importance of cooperative marketing and the leaders of all 23 villages agreed that this was a vital necessity. We have also surveyed the villages' concept for leader wine. Of the 22 respondents 14 favored the "Szürkebarát" and 4 the "Olasz Rizling". In agreement with local traditions, all villages but one considered a white-wine to be a suitable leader wine. Based on our investigations it is necessary to determine the characteristics of leader wine such as the strain, technology of cultivation, technology of wine production and packaging.

We have also found that some villages offered on average more social programs and architectural attractions than others. To enhance villagers' income from such tourist events and sites, marketing needs to be better organized, programs and times need to be coordinated and the characteristics of the wine producing region needs to be better emphasized. Wine cooperatives and a house of wine merchants for the Mátra region to be founded in future should share the task of coordination.

We have determined the order of importance for investments in various wine producing villages. It is generally agreed that first comes the plantation of new vineyards, because in the past 15-20 years renewals of vineries were significantly neglected, as discussed in a section describing the region. Second in order comes improved production of wine and finally the construction of new wine storage facilities.

The aim of reforming the Mátra wine producing region is to facilitate the making of a quality produce of guaranteed origin by exploiting local ecology and modern technology. An additional aim is to organize its efficient merchandisition, including the capture of new markets through effective marketing.

However the ultimate aim is to enhance growers' income, improve their quality of life through competitive wine production. A quality wine needs to be chosen that could fulfill the role of a leader wine representing the Mátra wine producing region (Mátra Szürkebarát?). The process of selection needs to be public taking into account the opinion, expectations and preferences of local growers and the Hungarian and foreign consumers to be targeted.

Absent or lacking infrastructure such as inefficient local transport and lacking environmental protection measures needs to be rectified (central tanks for spray-liquids and tanks for collecting and treating herbicide residues). Furthermore wine producers require expert advice, which serves exclusively their interest based on market demands rather than that of merchants supplying them with materials and equipment. A market oriented policy on vine strains needs to be implemented when planting modern, cooperative vineyards of economic proportions, where if possible local agrotechnical conditions and standards should prevail. There is a requirement for a regional forecasting system, which based on meteorological information warns wine producers of impending plant diseases and/or pests and offers them advice on methods and timing of plant protection.

It would be advantageous for vine-growers to process their own grapes. However, due to the fragmentation of estates this is rarely feasible in an up-to-date manner, leaving cooperative processing and storage as the only workable alternative. Therefore it is expedient to construct at least three growers owned wine cooperatives in this region, each of which should have a capacity for processing at least 30 thousand liters of wine and bottling and storing the end product. This would lead to enhanced income and increased market security. These new or refurbished capacities would have to conform to EU requirements with respect to both technology and size. To fulfill such a task some large-scale wine processing and oenologic capacities would have to be resurrected.

We propose that buying and marketing should in part be carried out on the internet, that would allow a well organized and efficient logistic regime.

A growers owned Mátra House of Wine Merchants should established as soon as possible to fulfill tasks such as the coordination of an effective and continuous marketing activity. It is desirable that wine-tourist programs should be characterized by

fair sharing of tasks, while allowing for the role of specialists. Internal rivalries lea ing to inefficiencies should be avoided under any circumstances.

A proper introduction of such measures should endow wine producers with su cultivation-service-merchant advantages that would significantly alleviate their ec nomic exposure, increase their competitiveness and enhance their income.

In the following we shall (1) discuss the effects of modernizing the Mátra wi producing region on agrarian market structures; (2) explain the economic effects modernization; (3) present calculations on the numerical outcome of modernizatic (4) determine the area of Mátra wine producing region affected; (5) discuss the ri factors of modernization and their treatment and finally (6) catalog interested partn who may be willing to be involved in the project and possible areas of cooperati between them.

CONTENT

Summary 1
Introduction 4

1. The Mátra wine producing region 4

2. Key data of vine cultivation 5

3. Strategy for the modernization of Mátra wine producing region 6
Establishing the leader wine 6
Foundation of wine cooperatives 9
Meteorological and plant protection forecasting system 9
Marketing 10

4. The characteristics of Mátra wine producing region in 2002 10
The total and productive surface area of the Mátra wine region 11
Size of businesses, plots, vine growers 13
The distribution of vine species in the region 15
The distribution of vineyards according cultivation and age 15
Ratio of grape production and home consumption in recent years 21
Buying up prices of grapes 25
Grapes sold by the growers 29
Oenologic capacities 33
Grafting materials 35
Characteristics of managements and office equipment 36
Aspects of marketing, proposals, observations 39
Investments according to order of importance 45

5. Objectives of modernization of the Mátra wine producing region 47

6. The effects of modernization on agrarian markets 49

7. The economic effects of modernization 49

8. The numeric outcome of modernization 49

9. The area affected by modernization 50

10. The risk factors of modernization and their management 50

11. Areas of cooperation between interested partners 51

The list of relevant publications 53

Summary 54

Contents 57